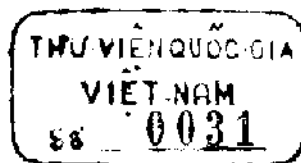

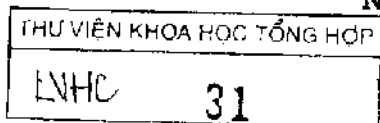
LUẬN VĂN TỐT NGHIỆP

CÁC HÃNG THÔNG-TẤN TẠI VIỆT-NAM

GIÁO-SƯ HƯỚNG-DẪN
NGUYỄN-MẠNH-HÙNG
TIẾN-SĨ CHÍNH-TRỊ-HỌC

SINH-VIÊN BẰNG-TRÌNH
NGUYỄN-ĐỨC-NGHIÊM

ĐỒC-SỰ KHÓA XIV
- 1966 - 1969 -

Chân thành cảm tạ :

giáo sư Nguyễn-mạnh-Hùng

đã hướng dẫn tôi hoàn thành Luận Văn này

Chân thành cảm tạ

- Giáo sư VIỆN TRƯỞNG
- Giáo sư PHÓ VIỆN TRƯỞNG
- Quý vị Giáo sư Học Viện Quốc Gia Hành Chánh

đã dẫn dắt tôi trên đường học tập
trong những năm qua.

- Giáo sư TRẦN VĂN NGÔ (thuộc Trường Chánh-Trị
Kinh Doanh, Viện Đại-Học Dalat)
Phụ-tá Tổng-Giám-Đốc Việt-Tân-Xã

Người đã chỉ bảo và cho tôi nhiều
tài liệu sống trong Luận Văn này.

- Quý vị GIẢI ĐỐC, PHÓ GIẢI ĐỐC các Hãng Thông-Tấn
Việt Nam và Ngoại Quốc,

đã tiếp nhận và dành cho tôi nhiều
dễ dãi trong việc tìm hiểu ngành
Thông Tấn.

'Gắng sức tìm hiểu mọi thứ để có thể
kể lại tất cả, Học hỏi mọi điều để
có thể phổ biến hết thảy, am tường
mọi việc, không để sót những gì đẹp
và hữu ích, không thể ở với bất cứ
một phương diện nào của cuộc sống,
tìm sự thật một cách dò dẫm nhưng
với một lòng kiên nhẫn và phải cố
gắng trước thời đại!'

Robert de Fouwenet

MỤC LỤC

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN

DÀN BÀI TỔNG QUÁT

• DẪN NHẬP

• PHẦN I : CÁC HẰNG THÔNG TẤN QUỐC GIA

- Việt Nam Thông Tấn Xã

- Các Hãng Thông Tấn Tư Nhân

. Tin Việt

. Saigon Ảnh Xã và Việt Nam Ảnh Xã

. Cửu Long Đặc Ký

• PHẦN II: CÁC HẰNG THÔNG TẤN QUỐC TẾ

- Bối Cảnh Của Hoạt Động Thông Tấn Quốc Tế

- Các Hãng Thông Tấn Quốc Tế Điển Hình

. REUTERS

. UPI

. AFP

. AP

- Nhận Định Về Các Hãng Thông Tấn Quốc Tế

• KẾT LUẬN

THƯ TỊCH

DÀN BÀI TỔNG QUÁT

THƯ-VIỆN QUỐC-GIA

I.- CHỦ ĐIỂM :-

- Chúng tôi chọn các hãng thông-tấn làm đối-tượng nghiên cứu, vì nhận thấy vai trò đặc-biệt quan-trọng của nó, trong vấn-đề phát-triển quốc-gia nói chung và phát-triển thông-tin báo-chí nói riêng.

- Hơn nữa, dưới đề tài ' Các Hãng Thông-Tấn tại Việt-Nam, chúng tôi cố-gắng điểm danh các thông-tấn xã hiện diện tại Việt-Nam để xếp loại, trình bày những nét cá biệt của từng cơ-quan từng loại; từ đó rút ra những kết-luận.

II.- PHƯƠNG PHÁP SUC-TẦM.-

Phi nghiên-cứu 'Các Hãng Thông-Tấn tại Việt-Nam' chúng tôi đã tùy từng trường-hợp để xử-dụng những phương-pháp nghiên cứu sau :

1.- Nghiên-cứu tại chỗ : bằng những cuộc viếng thăm, quan sát, nghe thuyết-trình tại chỗ, chúng tôi đã thu-thập được một số tài-liệu.

2.- Thông-vấn : Những con số, những tài-liệu không công bố ... đã được thu-thập bằng phương-pháp phỏng-vấn các giới-chức liên-hệ. Ngoài phương-pháp phỏng-vấn miệng, chúng tôi còn soạn bảng 'Vấn-đề-lục' để gửi tới các cơ-quan xin trả lời.

3.- Them-khảo tài-liệu: Một số tài-liệu bằng Việt-Ngữ và ngoại ngữ đã được xử-dụng để them-khảo. Đó là những sách-trình bày về các hãng thông-tấn ngoại-quốc, về báo-chí ... Những tài-liệu của Việt-Tên-Xã.

III.- KẾT-QUẢ SUU-TÀM.

DẪN NHẬP : Chúng tôi cố-gắng trình-bày vai-tầm của ngành thông-tin báo-chí trong sinh hoạt xã-hội dân-chủ. Nói tới mối tương-quan giữa ngành thông-tin và báo-chí. Nhất là tìm hiểu vai trò quan-trọng của các hãng thông-tin này trên đất nước Việt-Nam. Việc này coi như một nhíp cầu dẫn tới phần chính của khảo luận.

PHẦN THỨ NHẤT

Về các Thông-Tấn Xã của người Việt-Nam, chúng tôi xin dùng một danh từ chung là : Các Thông-Tấn-Xã Quốc-Gia. Mục-đích sử dụng danh-từ này là để nhấn-mạnh vào khía cạnh 'Quốc-tịch' của nó chứ thực ra trong số các Thông-Tấn Xã này, chỉ có Việt-Tấn-Xã mới xứng danh được liệt vào 'Cổ' Thông-Tấn-Xã Quốc-Gia. Các hãng kia phải gọi là hãng cung-cấp tin 'hãng tin', mới thích-hợp với thực-tế. Và để cho hợp - lý, chúng tôi đã phân chia phần này làm 2 chương :

CHƯƠNG I : Dẫn cho Việt-Tấn-Xã. Một cơ-quan thông-tin lớn nhất của Việt-Nam, được nhiều người biết vì thành-tích hoạt-động của nó và vì những đả-kích của báo-chí. Việc khảo sát Việt-Tấn Xã lại được chia ra 5 đoạn :

1.- Mục-đích và Nhiệm-vụ thành-lập Việt-Tấn Xã : Nhấn mạnh tới tính cách pháp-định của những mục-đích này. Chúng tôi chỉ khảo sát vắn tắt vì để có những nghị-định ghi rõ-ràng.

2.- Tổ-chức Điều-hành Việt-Tấn Xã : Ở đây chúng tôi đặc-biệt chú-trọng tới Hội-Đồng Quản-Trị của nó qua thành phần và mục-đích phiên họp. Tiếp tới là khảo sát chức Vị Tổng Giám Đốc cơ-quan này để xem người điều-khiển trực-tiếp Việt-Tấn Xã có những quyền hạn gì. Tới tình hình nhân-viên để biết qua tổng số, thành phần. Tới vấn-đề Tài-chánh của Việt-Tấn xã và tới Tổ-chức xã-hội để biết qua tình hình ngân-sách và sự trợ giúp của cơ-quan cho nhân-viên, mức sống của họ.

3.- Hoạt-động chính của Việt-Tấn Xã : Đoạn này thiên về kỹ thuật nhiều hơn. Nhưng không vì thế mà chúng tôi bỏ qua. Chúng tôi đã chia hoạt-động của cơ-quan này ra 2 loại chính : Thâu và phát tin. Chúng tôi phân tách ra nguồn gốc để thâu, nơi để phát tới và nhất là dụng cụ để hoạt-động.

4.- Trang-bị kỹ-thuật : Trước tiên xem mỗi phần vụ được trang bị bằng những máy móc dụng cụ gì. Xử-dụng theo phương-thức nào và bắc trị ra sao, có đúng kỹ-thuật quản-trị khoa-học không.

5.- Nhận-xét và đề-nghị : Đây là đoạn đòi nhiều hoạt-động tích-cực, sáng-kiến của sự quan-sát, để phân-tích cho cặn kẽ và tổng hợp cho chính xác. Nhờ đó chúng tôi mới tìm ra được :

a)- Những trở ngại của Việt-Tấn Xã : như là thiếu nhân viên, ngân-sách eo hẹp, quy-chế nhân-viên không rõ ràng Và từ đó sẽ tìm được :

b)- Hậu quả của các trở ngại cách để dèng. Cuối cùng chúng tôi đưa ra :

c)- Những đề-nghị để cải-tiến cơ-quan này.

CHƯƠNG II : Bàn tới các Cơ-quan thông-tấn tư. Ở đây chúng tôi cũng xin được phép giới-hạn sự trình-bày. Vì trên thực-tế chắc sẽ còn một vài anh em kỹ giã làm tin nữa. Nhưng nhóm hoạt-động này sẽ không được nhắc tới, vì 3 lý do : Sự giới-hạn của tập khảo-luận - Địa chỉ của họ và - chưa có thể gọi là một cơ quan thông tấn. Vậy các hăng tin tư nhân sẽ được trình-bày một cách dung-hoà, theo sát thực tại của nó. Và có 3 đoạn là :

1.- Hăng cung-cấp tin-tức báo chí Tin Việt : Sơ lược tiểu sử - Tổ-chức hoạt-động.

2.- Sài-Gòn Ảnh-Xã và Việt-Nam Ảnh Xã : Ở đây chúng tôi bàn qua tiểu-sử và hoạt-động hai cha con nhà phóng viên nhiếp ảnh Việt-Nam : Lô-Vinh và Lô-Hùng. Sự tìm hiểu này rất công phu, phải nhớ tương quen nhân-sự chứ không có tài-liệu.

3.- Cửu-Long Đặc-Ký : Hãng Ký-sự duy-nhất này, được trình bày bằng cách xếp loại nó. Tìm hiểu những khó khăn gặp phải, cách thức giải quyết và đưa một vài nhận-xét thêm.

PHẦN THỨ HAI

Bản về các Thông-Tấn Xã Quốc-Tế tại Việt-Nam. Tại đây chúng tôi cũng xin giới-hạn công việc khảo sát lại. Chúng tôi chỉ tìm hiểu 4 hãng : REUTER - UPI - AFP - AP với lý-do : Phải giới-hạn bài luận văn lại - Và tài-liệu thiếu thốn, hơn nữa những hãng thông-tấn khác cũng ít phần quan-trọng hơn. Phần này chia ra :

CHƯƠNG I : Tìm hiểu : Bối cảnh của Hoạt-Động Thông - Tấn Quốc-Tế tại Việt-Nam qua mấy điểm chính :

- 1.- Sinh hoạt chính-trị và việc lãnh-đạo Quốc-gia.
- 2.- Tình hình chiến-tranh và sự hiện-diện của Quân-Đội
Đông-Kinh.
- 3.- Tình-trạng xã-hội nghèo nàn chậm tiến và phân hóa .

CHƯƠNG II : Tìm hiểu Các Hãng Thông-Tấn Quốc-Tế Điển-Hình

Vì các văn-phòng thông-tấn ở Sài-Gòn chỉ là 1 chính hành nên công việc tổ-chức tiêu-hành của họ rất nhẹ nhàng không có gì là trở ngại. Bản về các thông-tấn-xã này, chúng tôi vẫn theo một đường lối chung. Đó là : nói que tổ-chức lịch sử hãng ở trung-ương, đề-cập đến văn-phòng ở Việt-Nam, nhận-xét hình thức loan tin ... Có 4 hãng, đó là :

- 1)- REUTER
- 2)- UPI
- 3)- AFP
- 4)- AP

KẾT LUẬN : Vì ở mỗi hăng tin, mỗi vấn-đề trong cả 2 phần khi tìm hiểu chúng tôi có đưa ra ít nhiều nhận-xét xây- dựng. Thiết tưởng, đây là những kết-luận nhỏ nhỏ cho từng vấn-đề. Bây giờ tổng-hợp lại sẽ hữu-lý và tránh được sự trùng-điệp.

- Đối với các Thông-Tấn-Xã Quốc-Gia nên giúp biện-pháp khuyến-trưởng. Giúp ổn-định bằng những pháp-quy thiết thực .

- Đối với các Thông-Tấn-Xã Quốc-Tế, nên tìm cách để tạo sự hiểu biết song phương - mình rõ họ và ngược lại họ rõ mình. Nên kiểm-sát bằng cách ảnh hưởng trên họ (tiền kiểm và tiềm kiểm) hơn là để khỏi phải cảnh cáo, trục xuất, như đã xảy ra.

%
% %

ĐỀ TÀI

Ngay nay vũ-khí được sử-dụng trong cuộc chiến không phải chỉ là súng đạn, chiến-xa và phi-cơ phản lực.. Tất cả cái gì cũng có thể trở thành vũ-khí sắc bén (giáo-dục, ngoại giao, tôn-giáo, trao đổi văn-hóa, thương mại ...) nếu người ta có sẵn một chính-sách thông-tin hữu-hiệu"(1). Nhận-xét trên của một học giả đã nói lên tính cách quan-trọng của công-tác thông-tin.

Phát-triển thông-tin không những cần-thiết để xây-dựng nếp sinh-hoạt chính-trị, mà còn là yếu-tố thiết-yếu để xây-dựng toàn bộ quốc-gia. Cho nên, Phát-triển thông-tin tại những quốc-gia chậm tiến quả là vấn-đề quan-trọng. Người ta có thể nói chêm biếm, mà không sợ sai lầm, rằng : " Tại những quốc-gia kém mở-mang, khu-vực thông-tin báo-chí là khu-vực kém mở-mang nhất ". Sự kiện tin-tức bất nhất chêm chạp sai lầm, sự thiếu thông suốt giữa chính-quyền và nhân-dân, sự ngổ - ngàng trước những vấn-đề quốc-gia, tất cả đều là chuyện thường tình tại đây.

Do đó, các quốc-gia chậm tiến, cũng như cơ-quan Giáo-Dục Văn-Hóa Xã-hội Liên-Hiệp Quốc (UNESCO) đã chú-trọng rất nhiều tới vấn-đề này. Hai hội-nghị, tháng 1-1960 và tháng 2-1961, đã được cơ-quan UNESCO tổ-chức để nghiên-cứu vấn-đề phát-triển thông-tin tại các quốc-gia chậm tiến vùng Đông-Nam Á. Vào khoảng đầu năm 1967, một cuộc hội-nghị khác cũng được tổ-chức tại Sentiago (Chili) nghiên-cứu về các vấn-đề thông-tin tại các Quốc-gia Châu-Mỹ Latinh. Và tới năm 1962, một cuộc thảo-luận tại Paris cũng đã được tổ-chức để nghiên-cứu về thông-tin tại các quốc-gia Phi-Châu. Đầu đầu phòng thông-tin của mọi quốc-gia cũng mọc lên như nấm ... Tất cả đã nói lên tầm quan-trọng của vấn-đề thông-tin tới với các quốc-gia vậy.

(1) Nhận-định của Bác-Sĩ Fred Schwarz trong 'Bạn có thể tin được người Cộng-Sản'

Trở về hiện tình Việt-Nam, với cuộc chiến-tranh toàn-diện mà không tuyên-chiến không giới tuyến, một cuộc chiến kéo dài quá lâu ... và hiện nay còn đang diễn ra khốc-liệt trên bãi chiến-trường, hoặc âm-thầm nơi các cuộc mật-dàm, chính-trường quốc-tế ... Thì công-tác thông-tin lại càng quan trọng khẩn thiết để chính-quyền về toàn diện đẩy mạnh cuộc chiến-đấu cho tới toàn thắng. Người ta thấy : chính-sách, chiến-dịch, công-tác thông-tin đang được cô-động. Những cấp bằng về báo-chỉ đang được các đại-học công tư mở để tạo thêm chỗ đất nước những chuyên viên về thông-tin báo-chỉ. Chế-độ kiểm duyệt khắt khe đã được loại bỏ, để nhường bước cho tạo - luật về thông-tin báo-chỉ thích-hợp xuất hiện. Số báo-chỉ tăng thêm về hấp dẫn khá đông người phục-vụ nghề thông-tin báo chí ... Một luồng gió mới đã thổi và làm khởi sắc lãnh-vực thông-tin báo-chỉ.

Nhằm góp phần vào vận-hội mới, chúng tôi mạo muội đi nghiên-cứu một khía cạnh nhỏ-mà xưa nay ít người đề cập - của vấn-đề trên. Đó là việc khảo-sát các hãng thông-tấn tại Việt Nam.

Chọn các hãng thông-tấn tại Việt-Nam làm đề-tài nghiên cứu vì chúng tôi nhận thấy nó đặc-biệt quan-trọng trong việc phát-triển thông-tin báo-chỉ Việt-Nam. Thực vậy, nếu báo-chỉ có hàng ngàn hoặc hàng trăm ngàn độc giả, thì các thông-tấn xã quốc-tế cung-cấp tin-tức cho hàng chục triệu người. Và tại Việt-Nam, những tờ báo nhỏ bé với phương-tiện yếu kém khó có thể thu thập được đầy đủ tin-tức. Các thông-tấn xã sẽ giúp đỡ và làm giảm bớt những khó khăn này.

Sự hiện-diện của các hãng thông-tấn tại Việt-Nam còn có tầm mức quan-trọng hơn nữa. Đối với các hãng thông-tấn quốc gia, sự hiện diện sẽ nói lên những gì là thanh thế của người Việt-Nam. Những gì xảy ra hàng ngày trên mảnh đất này sẽ được chính người Việt-Nam ghi nhận vào loan báo cho toàn quốc gia và thế-giới biết. Đối với các hãng thông-tấn quốc-tế, sự hiện diện sẽ là tai mắt cho người ngoại-quốc tại Việt-Nam. Mọi sinh hoạt, mọi biến-chuyển thời-sự, sẽ được loan báo ngay với quốc tế trên quan-điểm của họ.

Viết tập khảo-luận này, chúng tôi không thể thực-hiện được một sự liên-lạc mật-thiết từ đầu tới cuối. Lý-do cũng là tại nội-dung đề tài. Vì với đề-tài ' Các hãng thông-tấn tại Việt-Nam ' Chúng tôi chỉ có thể trình-bày từng hãng một như thực thể độc-lập. Nghĩa là, điếm danh khảo sát từng hãng với những nhận-xét đề-nghị cho từng trường-hợp. Cho nên tới phần kết-luận, nếu có, cũng chỉ là tóm lược đề đưa ra nhận-định đề-nghị một cách tổng-quát.

Tìm hiểu 'các hãng thông-tấn tại Việt-Nam ' Chúng tôi hy vọng góp được phần nhỏ mọn nào vào công việc tìm hiểu để phát-triển ngành thông-tin báo-chỉ nước nhà. Tuy nhiên, với thời-gian ngắn ngủi, tài-liệu thiếu thốn, kiến thức hạn hẹp, mà vấn đề lại khá phức-tạp, nên chúng tôi chỉ có thể trình-bày được một tác-phẩm kém giá-trị hơn lòng chúng tôi mong mỏi.

Và đây : ' Các hãng thông-tấn tại Việt-Nam '

Sài-Gòn, 14 tháng 10 năm 1969

NGUYỄN - ĐỨC - NGHIÊM
SINH-VIÊN ĐỐC-SỰ 14

PHẦN MỘT

CÁC HÀNG THÔNG-TẤN QUỐC-GIA

VIỆT-NAM THÔNG-TẤN-XÃ

N

gày nay, hầu hết các quốc-gia trên thế-giới ngay cả những quốc-gia theo Xã-Hội Chủ-Nghĩa, mà điển-hình là chính-quyền Hà-Nội-đều có cơ-quan thông-tấn riêng của họ.

" Hễng thông-tấn quốc-gia giữ một vai-trò hết sức quan trọng trong việc phát-triển cá tính một quốc gia". Đúng như lời ông TOR GJESDAL, Giám-Đốc Ngành Thông-Tin UNESCO, đã nhận xét :

Thật vậy, một thí-dụ điển hình : REUTER, hễng thông-tấn của Anh, có lời lẽ thận-trọng như tình hình người Anh vậy, và có khuynh-hướng thể hiện thái-độ của Anh trong các vấn đề quốc-tế.

Tại nước ta, Việt-Nam Thông-Tấn-Xã (V.N.T.T.X.) hay gọi tắt là Việt-Tấn-Xã (V.T.X.) cũng vậy, là một tổ-chức thông tin bán chính-thức của Chính-Ihủ Việt-Nam Cộng-Hòa, và thuộc vào cơ "Thông-Tấn-Xã Quốc-Gia". Những bản tin của Việt-Tấn-Xã với một tốc độ phát hành mau lẹ và đều đặn, đã trở thành nhu cầu thiết-yếu đối với báo-chí Việt-Nam. Phần lớn tin-tức của các đài phát-thính trên toàn quốc và báo-chí xuất-bản tại Việt-Nam (dù là báo Việt, Pháp, Anh hay Hoa-Ngũ); cũng đều được khai-thác từ bản tin hàng ngày của Việt-Tấn-Xã. Ngoài ra, chúng ta còn phải kể đến phần lớn cơ-quan chính-quyền, các cơ sở ngoại giao, các hễng thông-tấn khác, và ngay cả một số tư nhân, tất cả cũng đều là khách hàng của Việt-Tấn-Xã.

Vậy dưới đây, để tìm hiểu một cơ-quan thông-tấn bán chính-thức của Chính-Ihủ và lớn nhất tại Việt-Nam, chúng tôi sẽ trình-bày Việt-Nam Thông-Tấn-Xã qua 5 đoạn :

- ĐOẠN 1 - Mục-đích và nhiệm-vụ thành-lập
- ĐOẠN 2 - Tổ-chức điều-hành
- ĐOẠN 3 - Các hoạt-động
- ĐOẠN 4 - Trang-bị kỹ-thuật
- ĐOẠN 5 - Những nhận-xét và đề-nghị

ĐOẠN I

MỤC-ĐÍCH VÀ NHIỆM-VỤ THÀNH-LẬP CỦA VIỆT-TẤN - XÃ :-

Sự quan-trọng của một cơ-quan thông-tin quốc-gia ở Việt-Nam, như Việt-Tấn Xã, là một sự kiện hiển nhiên trong cơ-năng thông-tin nói riêng và trong cơ-cấu công-quyền nói chung. Thật vậy, qua những văn-kiện pháp-lý thiết-lập, quy-định sự-tổ-chức điều hành từ ban sơ (24-I-1951) cho tới nay, mặc dầu trên thượng tầng kiến-trúc quốc-gia hình-thức chính-thể có thay đổi, nhưng đường lối chung của Việt-Tấn-Xã vẫn y nguyên ở những nét chính yếu của nó (1). Đó là :

- 1.- Thu-thập ở Việt-Nam cũng như ở ngoại-quốc, các tài-liệu cho một công-cuộc thông-tin xác-thực, đầy đủ và khách-quan .
- 2.- Truyền bá với tinh cách hữu thường, ở Việt-Nam cũng như ở ngoại-quốc, các tin-tức nhận được và được quyền hưởng lợi-tức về các tài-liệu tin-tức cung-cấp.

-
- (1) Các văn-kiện tổ-chức và Điều-hành Việt-Nam Thông-Tấn-Xã :
- Sắc-lệnh số 36/TT ngày 19-9-1949 : ấn-định chức-đương Bộ-Trưởng Thông-Tin
 - Nghị-Định số 52-VE/BPTT ngày 21-1-1951 và bản văn bổ-túc số 102-VE/BPTT ngày 16-2-1951
 - Nghị-Định số 761-TTE/VP ngày 17-7-1962
 - Nghị-Định số 95-TTP/NV ngày 16-1-1964
 - Nghị-Định số 157-TTE/VP ngày 22-1-1965
 - Nghị-Định số 476-TTE/VP ngày 25-3-1967
 - Nghị-Định số 161-NĐ/PTT/PC ngày 14-12-1967

3.- Một cách tổng-quát, xúc tiến mạnh mẽ hoạt-động của ngành thông-tân báo-chí ở trong cũng như ngoài quốc.

4.- Để làm tròn nhiệm-vụ trên, Việt-Tân Xã được tổ- chức thành một cơ-quan công-lập có tư-cách pháp-nhân và tài-chánh tự trị.

Ta thấy ngoài nhiệm-vụ thông-tin thuần túy, Việt-Tân Xã còn có nhiệm-vụ giúp Chính-Phủ trong cuộc phát-triển Quốc-Gia bằng cách phát-triển mạnh mẽ ngành thông-tin báo-chí. Nó có nhiệm-vụ phản ảnh trung thực đời sống và nguyện vọng các tầng lớp dân-chúng, để chính-quyền chủ-trương cải tiến dân sinh cho hợp lý. Đồng thời giúp dân-chúng cảm thông mọi nỗ lực của chính-quyền, để tin-tưởng và tích-cực hậu thuẫn cho chính-quyền. Điển hình là những mục : "Chính-Phủ Vì Dân" nhằm mục-đích nêu cao tính cách hữu-ly vì dân vì nước của tất- cả các hành-động, quyết-định của chính-phủ liên-hệ đến việc cải thiện đời sống đồng-bào về mọi phương-diện chính-trị, kinh-tế, văn-hóa, xã-hội. Việt-Tân-Xã không công bố khô-khan một quyết-định bố-nhiệm, mà còn giúp độc giả tìm hiểu tiểu - sử, thành tích của công-bộ được chỉ định vào các chức-vụ chính-trị, hành-chánh, quân-sự quan-trọng. Mục "Tìm hiểu các vấn đề thời-sự" là một cách đối phó kịp thời và hữu-hiệu với các tin tức có thể gây hoang mang trong dân-chúng do các báo, các hãng thông-tân và các đài phát thanh ngoài-quốc loan đi (1)

Trên lãnh-vực quốc-tế, Việt-Tân-Xã có nhiệm-vụ làm cho các nước bạn thấy rõ những thành-quả tranh-đấu chống Cộng những ý-chí xây-đựng dân-chủ hòa-bình bảo-vệ tự do, và những nỗ-lực thực-hiện công-bằng xã-hội của Chính-phủ và nhân-dân ta (2).

(1) Và các mục khác : "Tình hình chiến-sự" - "Tin-tức miền Bắc" - "Tìm hiểu đất nước" - "Độc báo ngoài-quốc" - "Tổng kết tình hình" -(Thuyết-trình của Ông Tổng Giám-Độc 24-4-65) Mới đây thêm mục "Người dân muốn biết"

(2) VTX Phục-vụ Báo-Chí 1962.

Việt-Tấn-Xã không phải chỉ là một cơ-quan/ ^{chuyên} thông-tin một cách tiêu-cực, ghi chép mau chóng sự việc xảy ra. Mà còn thông tin một cách tích-cực, lợi lạc hơn nữa ... Như vậy, ngoài nhiệm vụ thông-tin Việt-Tấn Xã còn có nhiệm-vụ tuyên truyền. Cho nên chính hoạt-động lưỡng tính này đã bị nhiều người phê phán tính cách vô tư của nó (vấn-đề sẽ được bàn khi nói đến những khía hoạt-động).

ĐOẠN II

TỔ-CHỨC ĐIỀU-HÀNH VIỆT-TẤN XÃ

1.- Hội-Đồng Quản-Trị :

Để thực-hiện những mục-đích trên một cách hữu- hiệu Việt-Tấn-Xã được đặt trực thuộc Phủ Thủ-Tướng (hay Phủ Tổng-Thống, thời Dệ I Cộng-Hòa) dưới quyền điều-khiển trực-tiếp của một vị Tổng Giám-Đốc, và bên cạnh là một Hội-Đồng Quản-Trị có mục-đích kiểm-soát các hoạt-động của cơ-quan này.

Thành phần Hội-Đồng Quản-Trị thay đổi tùy theo thời-kỳ và từng Chính-phủ (xem phụ-lục). Nhưng tựu chung như hiện nay thành phần gồm có :

- Bộ-Trưởng Phủ Thủ-Tướng hay Đại-diện : Chủ-Tịch Hội-
Đông.
- Bộ Trưởng Thông-Tin : Phó Chủ-Tịch
- Đại-Diện Bộ Quốc-Phòng : Hội-viên
- Đại-Diện Bộ Nội-Vụ : -nt-
- Đại-Diện Tổng Nha Ngân-Sách và Ngoại
Viện : -nt-
- Đại-Diện Tổng Nha Thông-Tin Báo-Chí : -nt-
- (3) Đại-Diện Chủ-nhiệm báo-chí (do : Hội-viên tư-
bầu cử) vận kiêm thư-ký
- Đại-Diện nhân-viên Việt-Nam Thông-
Tấn Xã (do bầu cử) : -nt-
- Tổng Giám-Đốc Việt-Nam Thông-Tấn-Xã : Thuyết-trình-
viên
kiêm Tổng Thư Ký

Thường nhiệm kỳ của hội-đồng là 1 năm, nhưng có thể tiếp tục tái cử. Hội-đồng họp ít nhất mỗi năm một lần, do chủ - tịch hội-đồng triệu-tập, để kiểm-soát các hoạt-động của Việt-Tấn - Xã ngoại trừ những buổi họp bất thường.

Mục-tích các phiên họp là để Hội-Đồng Quản-Trị có dịp kiểm-soát tính cách khách quan trong việc tiếp-nhận và phổ biến tin-tức.

Kiểm-soát sự hoạt-động của cơ-quan và việc quản- trị điều-hành của Tổng-Giám-Độc.

Đề-nghị các biện-pháp cần-tiết để Việt-Tấn Xã hoạt - động đúng đường lối đã hoạch-định.

Ấn-định việc tổ-chức tổng-quát nội-bộ của cơ-quan, quy chế nhân-viên, giá bán các bản tin và quyền khai-thác tin- tức, theo đề-nghị của Tổng Giám-Độc. Thảo-luận về dự-án ngân-sách, phê chuẩn kế-nước và các việc vay mượn tiền bạc.

Và cuối cùng là thi-hành các phương-pháp bảo tồn và xử dụng tổ-quyền, hoặc đúng nguyên-đơn hay bị cáo (1)

Công-việc của Hội-Đồng tuy có vẻ nhiều, nhưng thực ra hội-đồng ít khi nhóm họp và một số nhân-viên trong hội- đồng thường vắng mặt trong các buổi họp, nhất là đại-diện các chủ báo (2)

(1) Việt-Nam Thông-Tấn-Xã" phục-vụ báo chí" 1962, 12 Nghị- Định số 761/TTE/VP ngày 17-7-1962

(2) Nhận-định của Ông Huỳnh-Tá Chuyên-Môn về Biên-Tập.

- Các vị Tổng Giám-Độc VNITX (từ lúc mới thành-lập tới nay) :

1.- Nguyễn-phước-Hậu	1951 - 52	8)- Trương-Bửu-Khánh	1961 - 63
2.- Đoàn-Quan-Tấn	1952 - 54	9)- Tôn-Thết-Thiện	1963
3.- Hoàng-văn-Cô	1954 - 55	10)- Nguyễn-Luy-Xuân	1963
4.- Nguyễn-cao-Hách	1955 - 56	11)- Huỳnh-seng-Thông	1963 - 64
5.- Lê-Đoàn-Mậu	1956	12)- Nguyễn-hữu-Lượng	1964 - 65
6.- Cao-văn-Chiêu	12/56-5/57	13)- Nguyễn-ngọc-Linh	3/65 - 68
7.- Nguyễn-Thái	1957 - 61	14)- Bửu-Nghi	12/68- 69
		15)- Trần-văn-Lâm	9/1969

Hội-Đồng có thể ủy-nhiệm 1 phần quyền-hạn cho Chủ-Tịch hoặc cho Tổng Giám-Đốc Việt-Tấn-Xã, để giải-quyết các vấn-đề thường-xuyên hoặc cấp bách. Ngoài ra trong những trường-hợp đặc-biệt và khẩn-cấp, chủ-tịch có quyền quyết-định nhân-danh Hội-Đồng Quản-Trị, sau khi tham-khảo ý-kiến của hội-viên do thiếu gởi đến nhà riêng mỗi người và đã được đa số hội-viên tán-thành.

2.- Tổng-Giám-Đốc và các cơ-cấu phụ thuộc :

Trong thực-tế hàng ngày Hội-Đồng quản-trị không hoạt-động tích-cực, nên vị Tổng Giám-Đốc có khá nhiều tự do cũng như sáng-kiến trong việc điều-khiển trực-tiếp cơ-quan này. Tuy-nhiên, trên nguyên-tắc, Tổng Giám-Đốc vẫn phải luôn luôn thông báo đầy đủ mọi hoạt-động của mình cho Hội-Đồng quản-trị biết. Nhất là những công việc làm cần có sự tham-khảo ý-kiến, hoặc sự-chuẩn-y của hội-đồng quản-trị.

Vị Tổng Giám-Đốc của Việt-Tấn-Xã, theo quy-luật hiện-nay được bổ-nhiệm do Nghị-định của Thủ-Tướng chiếu-đề-nghị của Hội-đồng quản-trị. Nhiệm-kỳ Tổng Giám-Đốc là 2 năm và có thể tái-cử. Ông trực-tiếp phụ-trách chỉ-huy và điều-hành mọi cơ-cấu hoạt-động của Việt-Tấn-Xã. Ông được phép tuyển-dụng các hạng nhân-viên, kỹ-giả, chuyên-viên (thường-xuyên hay cộng-sự viên bán-thời-gian), tùy theo nhu-cầu công-vụ, trong phạm-vi ngân-sách, và theo nguyên-tắc của quy-chế nhân-viên Việt-Tấn-Xã đã được Hội-đồng quản-trị duyệt-y, hoặc theo các thể-lệ hiện-hành.

Ngoài ra, ông còn có 2 vị phụ-tá. Một phụ-tá chuyên-môn về biên-tập và một phụ-tá về hành-chánh kế-toán.

Như-vậy, ta thấy theo hệ-thống tổ-chức này, cơ-năng Việt-Tấn Xã gồm : - Văn-Phòng Tổng Giám-Đốc - Cục Biên-Tập - Cục Trị-Sự (theo như sơ-đồ đính-hậu (1))

(1) Việt-Nam Thông-Tấn Xã, Tài-liệu căn-bản 1968

3.- Tình Hình Nhân-Viên của Việt-Tấn-Xã :

Tới cuối năm 1968, tổng số nhân-viên hoạt-động tại Việt-Tấn-Xã lên tới 204 người. Chưa kể những người cộng-tác bán thời gian, cũng như các thông-tin viên tại các Tỉnh trên toàn quốc, thành phần nhân-sự được phân-phối như sau : (1)

- Cấp điều-khiển	: 20 người
- Biên-Tập Viên	: 21 người
- Thông-viên, Đặc phái viên:	35 người
- Thông-dịch viên	: 34 người
- Đa tự viên	: 37 người
- Văn-phòng, hành-chánh	: 5 người
- Ấn-công, phát hành viên	: 30 người
- Tùy phái, tài-xe	: 9 người

Cho tới nay, theo chỗ chúng tôi được biết, tổng số nhân-viên cũng không lên quá 250 người. Để điều-hành số nhân-viên này, cơ-quan đã thực-hiện đúng theo phương-pháp quản-trị như : Kiểm tra, làm phiếu lý-lich và hồ-sơ theo dõi năng-xuất. Thiết-lập các Biên, khối mới để thù đáp nhu-cầu tương-xung. Định chuẩn thủ-tục tuyển-dụng, điều hành và quản-trị nhân-viên. Quy chế học tình-trạng lương-bổng thăng thưởng và trừng-phạt. Sắp xếp việc tu-nghiệp, huấn-luyện. Ra nội-sen để thắt chặt tình liên-kết trong toàn khối Việt-Tấn-Xã ; giúp nhân-viên với nhau, và với cấp chỉ-huy.

4.- Vấn-đề tài-chánh của Việt-Tấn-Xã :

Theo quan-niệm mới của nền hành-chánh hiện đại, công-sở không những chỉ được thiết-lập để phục-vụ công-quyền, mà còn để cung-ứng cho dân-chúng mọi dịch-vụ cần-thiết khác (những dịch-vụ mà vì-lý-do an-ninh quốc-phòng, lý-do tốn kém hoặc quá to lớn, lý-do cần đến uy-tín của chính-quyền) trong giới-hạn pháp định của nó.

Việt-Tấn-Xã là một cơ-quan cung-cấp dịch-vụ cho khách hàng (là báo-chí) dưới hình thức thương-mại, vì thế nó có quy chế riêng : Cơ-quan công-lập - Có tư cách pháp nhân - Tài-chánh Tự-Trị và hoạt-động thụ lợi.

(1) Việt-Nam Thông-Tấn Xã Tài-liệu Căn-Bản 1968

Về phương-diện tài-chánh, Ngân-sách của Việt-Tấn Xã gồm 2 phần : Một phần do ngân-sách quốc-gia đài thọ, và một phần do chính lợi tức của Việt-Tấn Xã thu được khi bán các bản tin. Các thủ-tục về ngân-sách của Việt-Tấn Xã gần giống như phần lớn các cơ-quan có nền tài-chánh tự trị. Hàng năm, sổ dự trù ngân-sách (dự thu và dự chi) được trình cho Hội-đồng quản trị trước ngày 31 tháng 10. Sau khi được chấp-thuận, bản dự-trù này được chuyển qua Tổng Nha Ngân-Sách và Ngoại-Viện để kiểm-nhận. Ngân-sách thực sự sẽ được Thủ-Tướng chấp-thuận bằng 1 Nghị-định. Mỗi tháng, Tổng Giám-Đốc phải gửi đến Hội-Đồng quản-trị bản liệt kê tình hình, chi-thu thực-nhiệm theo từng chương Tết cả mọi chi-phieu và giấy tờ kế-toán sau do Ông Tổng Giám-Đốc và Thụ-Tả Hành-Chánh Kế-Toán đồng ký tên, họ sẽ liên-đối chịu trách-nhiệm. Ngoài ra, Thủ-Tướng còn chỉ định 1 kiểm-sốt viên theo đề-nghị của Tổng Nha Ngân-Sách Ngoại-Viện để :

- Theo dõi mọi khoản chi hàng tháng.
- Hậu kiểm các sổ sách và chứng từ của Việt-Tấn-Xã.

Như vậy, ta thấy thủ-tục chi thu của Việt-Tấn-Xã khá chặt chẽ.

Trong những năm gần đây, Tổng số ngân-sách đã tăng g sêu hàng năm cùng với những cải tổ khuyếch-trương và tiến-triển chung về mọi mặt của Việt-Tấn-Xã theo nhu-cầu tài-hỏi chung của một quốc-gia đang phát-triển.

(Qua bảng thống kê, đính hậu, chúng ta sẽ có cái nhìn bao quát về tình-trạng ngân-sách của Việt-Tấn Xã trong những năm gần đây, dưới các mục : Tổng số ngân-sách hàng năm - Mức đài-thọ của Ngân-Sách Quốc-Gia - Số thu do hoạt-động sinh-lợi mang lại).

5.- Các tổ-chức Xã-hội Việt-Tấn-Xã :

Ngoài những cơ-cấu nằm trong tổ-chức hành-chánh chính thức trên. Tại Việt-Tấn-Xã còn có những tổ-chức xã-hội như :

- Tổ-chức tiếp-liệu : giúp nhân-viên mua thực-phẩm và vật-liệu với giá rẻ

- Hợp-tác-xã Tín-Dụng : giúp nhân-viên vay tiền như lãi, để giúp-đỡ khi gia-đình túng thiếu, hay có phương-tiện kinh-doanh thêm.

- Ban hữu sản hóa xe gắn máy

- Ban kiến ốc

THƯ-VIỆN QUỐC-GIA

Những tổ-chức này được thành-lập nhằm mục-đích góp phần vào việc giúp-đỡ và nâng mức sống nhân-viên, ngõ hầu họ được an tâm hơn để phục-vụ cho cơ-quan mỗi ngày thêm kết-quả

ĐOẠN 111

HOẠT-ĐỘNG CHÍNH CỦA VIỆT-TẤN-XÃ

Việt-Tấn-Xã cũng như mọi cơ-quan thông-tấn khác, có hai mục-đích chính là : Thuần-thập tin-tức ở khắp nơi và phổ biến tin-tức đó khắp thế giới.

1)- Việc thu tin :

Có nhiều cách xếp loại tin-tức : tùy theo bản chất của nó như tin chính-trị, tin kinh-tế, tin văn-hóa và tin xã-hội ... Nhưng người ta thường chia tin-tức thành hai loại chính : Tin quốc-nội và Tin Quốc-tế. Sự phân-biệt này tuy tổng-quát, nhưng quan-trọng vì nó tùy thuộc và thiết-thực cho vùng không gian nơi các sự kiện đã xảy ra, liên-quan tới miền phụ-cận và những nơi có ảnh hưởng tới nó (nhất là những biến-cố chính-trị những cuộc khủng hoảng kinh-tế ...)

4.- ĐỐI VỚI TIN QUỐC-NỘI.-

Nguồn cung-cấp gồm có : Các Thông-Tin-Viên tại các Tỉnh. Các Đặc-phái viên tại các vùng chiến-thuật, các cơ-quan công-quyền và tại các cơ sở xí-nghiệp ... Các phóng-viên Đô Thành thâu lượm khi tin-tức từ các nơi gửi về qua khối hiệu thính, những người trong Biên quốc nội sẽ đảm-nhiệm viết lại những tin đó thành bản tin dưới một hình-thức thống nhất (họ có thể viết thành những thiên ký-sự nếu là những tin hấp dẫn). Những bản tin tiếng Việt hoàn toàn do Biên Quốc-Nội phụ-trách biên soạn.

THƯ VIỆN KHÓA HỌC TỔNG HỢP
LVHC 31

B.- ĐỐI VỚI TIN QUỐC-TẾ.-

Nguồn cung-cấp phong phú hơn và gồm có :

a)- Tin do Thông-Dịch-Viên, Đặc-phái viên tại các thủ-đô lớn trên thế giới gửi về :

Lúc mới thành-lập Việt-Tấn-Xã có đặt nhiều thông-tin viên tại ngoại quốc. Sau đó, để tiết-kiệm ngân-quỹ và cũng nhờ sự phát-triển mạnh-mẽ của kỹ-thuật truyền-tin tốc-tần, Việt-Tấn xã rút bớt các nhân-viên hải ngoại. Chỉ còn đặt 2 thông-tin viên tại Ba-Lê và Hồng-Kông. Sau một thời-gian quyết-định bãi bỏ hoàn toàn các thông-tin viên ở ngoại-quốc, Việt-Tấn Xã vừa tái-lập chỉ cuộc tại Paris.

b)- Tin do các Tòa Đại-Sứ của Việt-Nam tại hải ngoại cung cấp.-

Thường những tin này không tước gửi thẳng về Việt-Tấn Xã mà được gửi về Bộ Ngoại-Giao. Các phóng-viên Việt-Tấn Xã phải tới đây thu lượm. Vì thế tin thường mất thời-gian tính.

Ngoài ra, các Tòa Đại-Sứ Ngoại-quốc tại Việt-Nam cũng thường cung-cấp tin-tức cho Việt-Tấn-Xã. Nhất là hiện nay có quan JOSEFO của Hoa-Kỳ cung-cấp nhiều tin-tức nhất, nhưng đây không phải là nguồn tin liên-tục và dồi dào.

c)- Tin do các hãng Thông-Tấn Quốc-Tế cung-cấp :

Đây là nguồn-tin ngoại-quốc chính-yếu, liên-tục và dồi dào nhất. Ta có thể nói 95 % các nguồn-tin ngoại quốc mà Việt-Tấn Xã thu nhận được là do các hãng thông-tấn ngoại-quốc cung cấp. Thêm vào đó còn có một số tin (rất bất thường) do các phóng-viên ngoại quốc đang làm việc tại Việt-Nam cung-cấp.

Biên quốc-tế của Việt-Tấn Xã phụ-trách tất cả các tin điện Anh, Pháp, Hoa; do các hãng thông-tấn ngoại-quốc phòbiên từ văn-phòng thông-tấn-xã trung-ương của họ (qua các trạm tiếp vận) Biên thu nhận trực tiếp - hàng ngày - tại với hiệu-thỉnh các nguồn tin sau đây :

* Các nguồn tin vô tuyến viễn ký liên-tục của các hãng thông-tấn quan-trọng nhất :

- REUTER , Anh (40.000 chữ tiếp trong 14 giờ 30)
- AP (Associated Press), Hoa-Kỳ (64.000 chữ trong 14 giờ 30)
- UPI (United Press International), Hoa-Kỳ (61.000 chữ tiếp trong 21 giờ 30)
- AFP (Agence France Presse), Pháp (21.000 chữ tiếp trong 6 g 15)

* Các nguồn tin viễn ký không liên-tục :

- ORIENT PRESS (Đại-Hàn) - NEWS AGENCY OF BURMA (Miến)
- HAILONG NEWS AGENCY (Đại-Hàn) - JIJI PRESS (Nhật)
- DPA (Deustch Press Agentur Tây Đức)
- KYODO (Nhật-Bản)
- CNA (Central News Agency) Trung-Hoa Quốc-Gia.

* Các nguồn-tin qua hệ thống Morse và Phonie :

Của các Đài VOA, BBC, BẮC-KINH, HÀ-NỘI.

Các Hãng Thông-Tấn ANTARA, IANASIA và CNA

Với nguồn-tin khá dồi dào, việc chọn lọc xử-dụng và phiên-dịch thật cả là một vấn-đề và đòi hỏi một nguyên-tắc hợp lý để làm tin. Trước kia, vì điều-kiện ngôn ngữ, việc chọn lựa thiên về Pháp-Ngữ. Sau này, ngoài trừ những trường-hợp đặc-biệt, người ta lựa chọn và khai-thác tin-tức ngoại quốc theo một tỷ-lệ công-bằng và hợp lý hơn. Như xử-dụng tin có trước, nhiều chi-tiết và xác thực nhất, bất kỳ từ nguồn cung-cấp nào.

2)- VIỆC PHÁT TIN :

Đây là một hoạt-động thứ hai. Thông-Tấn xã không những là cơ-quan thu-thập tin-tức như đã bàn tới. Mà còn làm sao để phổ-biến tin-tức sâu rộng trong quảng-đại quần chúng quốc-nội cũng như quốc ngoại, qua các báo-chí và đài phát thanh phát hình, tức khách hàng của nó.

4.- Phổ-biến tại quốc-nội :

Khi nhận được tin-tức từ những nguồn cung khác nhau, Biên Quốc-Nội và Biên Quốc-Tế làm và phân loại tin-tức theo nội-dung của nó. Sau đó các nhân-viên liên-hệ sắp đặt lại và in ra nhiều bản, rồi chuyển đến các khách hàng như :

- Tòa soạn các nhật-báo
- Các cơ-quan trong Chính-quyền có đặt mua
- Các Tòa Đại-Sứ Ngoại-Quốc tại Việt-Nam
- Các Đài phát-thanh, phát hình
- Những nơi có đặt đường giây và máy nhận tin
- Các khách hàng thường xuyên khác

B.- PHỐC-BIỂN RA HẢI NGOẠI : theo hai hệ-thống sau

* Theo hệ-thống mã tự và viên ký :

Biên quốc nội phụ-trách chọn tin hàng ngày về Việt-Nam để truyền đi khắp thế giới, theo hệ-thống mã tự và viên-ký. Mỗi ngày 2 lần, hệ-thống vô-tuyến viên ký phát đi khắp thế-giới về những hoạt-động của Chính-Phủ và nhân-dân tại Việt-Nam, mọi biến-cố quan-trọng về chính-trị, kinh-tế, văn-hóa và xã-hội, cùng những sáo trộn những trận đánh khốc-liệt trên lãnh thổ Việt-Nam ...

Khối hiệu-thính đọc tin hiệu vô tuyến viên ký và chuyển sang bưu-điện bằng đường giây. Tại đây, tin hiệu vô tuyến viên ký sẽ được chuyển bằng vô tuyến cao tần đến Singapore, để nơi đây tiếp-vận tới các Thủ-Đô lớn khắp thế giới. Đặc-biệt tại các Thủ-Đô bán đảo ở Đông-Dương như Nam-Vang, Vạn-Tượng, Bang-kok và Rangoon ... tin-tức được chuyển đến bằng tín hiệu Morse (Hiện nay Việt-Tấn Xã đã có những baie de réception riêng có thể nhận hoặc chuyển tin viên ký không cần nhờ đến bưu-điện. Việc này làm hạ bớt mức chi-phi của cơ-quan cũng như làm cho việc nhận tin được dễ-dàng và rẻ hơn).

Ngoài ra, còn có nhiều hãng thông-tấn và đài phát-thanh ngoại quốc vẫn thường-xuyên bắt tin do Việt-Tấn Xã phổ biến chẳng hạn :

- EUROPA (Tây-Đức)
- BBC (Anh)
- RADIO PRESS (Nhật)
- KYODO (Nhật)
- ORIENT PRESS (Đại hàn)

* Theo hệ-thống ngoại giao :

Với hệ-thống này, Việt-Tân Xã thực-hiện những công việc sau :

- Phổ-biến tài-liệu, tin tức hình-ảnh về Việt-Nam cho các Tòa Đại-Sứ Ngoại-Quốc tại Sài Gòn.
- Cung-cấp tin-tức, tài-liệu, hình-ảnh, cũng như thông báo lập-trường quan-điểm của Chính-Phủ trung-ương Sài-Gòn cho các Tòa Đại-Sứ Việt-Nam tại hải ngoại, các phòng thông-tin hải ngoại để phổ-biến.

Tuy nhiên việc phát hành theo hệ-thống này không hữu hiệu lắm. Vì hiện nay hoạt-động thông-tin tại các Tòa Đại-Sứ Việt-Nam ở hải ngoại rất yếu kém và không được liên-tục. Công việc của các Tùy Viên Thông-Tin Báo-Chí chỉ giới-hạn trong việc tìm báo và soạn các phúc-trình diễn-văn cho các Vị Đại-Sứ mỗi khi cần tới (1) . Tình-trạng yếu kém này có nhiều lý do như thiếu phương-tiện tài-chính, thiếu người có khả-năng thiện-chí và nhiệt-thành, hoặc thiếu một chính-sách thông-tin quốc ngoại.

Trong hiện tình đất nước, việc phổ-biến tin-tức Việt-Nam ra hải ngoại rất là cần-thiết. Việc thông-tin nhanh chóng, đầy đủ, sẽ giúp ích rất nhiều để đạt những thắng lợi trên chính trường quốc-tế. Và Việt-Tân Xã đã hành diện với những đóng góp của mình - tuy nhỏ nhoi - vào việc thông-tin ngoại quốc vậy.

ĐOẠN IV

TRANG-BỊ KỸ-THUẬT TẠI VIỆT-TÂN-XÃ

Có lẽ trong tất cả mọi tổ-chức, ngoài "nhân-sự" việc "Trang-bị dụng-cụ kỹ-thuật" là vấn-đề quan-trọng thứ nhì. Và tại những quốc-gia lâm chiến kém mở-mạng như Việt-Nam, nhiều khi

(1) Hồng-văn Ông VỎ-ĐẠI-TÔN, Phụ-Tá Tổng-Trưởng Thông-Tin, đặc-trích Khối Công-Tác ngày 25-6-1969

vấn-đề tư-bản này còn có tầm quan-trọng hơn nữa, nếu người ta không dám nói nó cần-thiết bằng vấn-đề nhân-lực.

Tại đây, Việt-Tân Xã một cơ-quan thông-tấn lớn nhất và là của nhà nước, nên máy móc trang-bị tuy không được dồi dào so với các hãng thông-tấn quốc-tế khác, nhưng cũng đầy đủ cho mọi phần vụ và nhất là được quản-trị kỹ càng.

1)- Khối Viễn-Thông (1)

Khối này được trang-bị bằng những máy móc rất tiên và phức tạp nhất. Hệ-thống máy gồm có :

a)- Các loại máy để thu tin vô tuyến viên ký (télétype)

- 2 baies de réception để nhận tin AFP
- 1 baie de réception Téléfunken để nhận và kiểm-soát tin RTT của VTX lúc đánh đi.
- 1 baie de réception Racal nhận tin cũng như Téléfunken hiện ban Hoa-Văn đang dùng Racal nhận tin Trung-Hoa Quốc-Gia hàng ngày bằng lối văn-tự truyền chân (Page Fax)
- 3 máy Télétype hiệu Creed Model 88
- 10 máy viên ấn tự Siemens Model T.100
- 5 máy Télétype hiệu USA M.28
- 2 máy viên ấn tự hiệu TG-7 (đồ phế-thải của Hoa-Kỳ Việt-Tân Xã tận-trang chạy tốt):
- 1 máy Télétype hiệu Creed, hiện Việt-Tân Xã dùng để kiểm soát tin RTT lúc đánh đi.
- 1 Équipement Téléfax thu tin chữ Trung-Hoa.

b)- Các loại máy móc thu tin âm-thoại và mã-tự :

- 3 máy thu thanh hiệu : National - RCA - Hallcrafters
- 1 máy magnétophone.

c)- Máy phát tin :

- 2 bộ phận máy lo chuyển tin RTT của Việt-Tấn Xã hội
ngoại quốc, gồm 1 Olivetti, 1 Creed, 2 máy autotend; 2 máy
Transmitters.

d)- Máy quay tin : 2 máy Geha quay tay, 1 chạy điện (in
bằng alcohol).

2)- Khối In-Loạt Phát hành :

- Máy in Ronéo Gestetner loại 160	4 cái
- Máy in Ronéo Gestetner loại 260	6 cái
- Máy in Ronéo Model 200	1 cái
- Máy đóng bản tin hiệu "Hàng Hùng Branch"	1 cái
- Máy xếp hiệu Collomatic (hư)	3 cái
- Máy Klischograph	1 cái
- Máy in Multilith	4 cái

3)- Biên Độ-Thành :

- 10 máy chụp hình Yashica Mat với đầy đủ phụ tùng
- 6 máy in bằng Uher Reporter 4000 L với bình điện.

4)- Dùng chung cho cơ-quan :

- Xe hơi :

- Peugeot	2 chiếc
- Citroen	1 -
- Jeep Land Rover	2 -
- Jeep Wagon	1 -
- Lambrette 2 bánh	3 -
- Mobylette xanh	1 -

- Máy chữ :

- Máy chữ trục dài	1 cái
- Máy chữ điện IBM	24 -
- Máy chữ nhỏ xách tay	19 -
- Máy chữ cỡ trung	29 -
- Microfilm	1 -

5)- Cách quản-trị

Nguyên-tắc xuất ra là "phương-tiện được sử-dụng theo nhu cầu". Mỗi máy móc, mỗi phương-tiện đều có :

- Một cuốn sổ căn cước : để ghi chép ngày giờ tiếp - nhận sử-dụng bao lâu, sửa chữa thế nào.
- Một cuốn sổ công-tác : để ghi sai sử-dụng, mục-tích gì bao lâu, để định trách nhiệm.
- Ước lượng để bồi-thường tích đáng khi bị hư hoặc mất .

Sơ sánh với một cơ-quan thông-tấn thuộc cơ quốc-tế, hẳn chúng ta phải nhận dụng-cụ của Việt-Tấn-Xã tương-đối là ít ỏi và thô-sơ song song với một hiệu năng ốt. Nhưng nhìn vào thực trạng lịch-sử của nó : cho đến năm 1954, chỉ có 2 máy in Ronéo, hệ-thống thâu và phát tín phải nhờ Đài Phát-Thanh Việt-Nam Viên Thông-Hiệu-Thỉnh và nhất là phải hoàn toàn lệ-thuộc hãng A.F.F. Nhân-viên hơn kém 60 người. Cho nên đạt đến tình-trạng kỹ-thuật hiện nay tuy vẫn còn thiếu. Các Vị Giám-Đốc liên-tiếp của Việt-Tấn-Xã nói riêng và nhà nước nói chung cũng phải tránh tẩu và lú-tấn rất nhiều tới cơ-quan này vậy.

ĐOẠN V

NHỮNG NHẬN-XÉT VÀ ĐỀ-NGHỊ

1)- Khó-khăn trở ngại khi hoạt-động :

Vì vấn-đề hiệu năng luôn đặt ra và nhu-cầu phát-triển lại cấp bách, nên có thể nói Việt-Tấn-Xã gặp nhiều khó-khăn trở ngại trong công-tác hàng ngày. Những khó khăn và trở ngại phần lớn là do tình-trạng chiến-tranh Việt-Nam hiện nay, mà có lẽ cũng là hoàn cảnh chung của các cơ-quan công và tư chú không riêng gì Việt-Tấn Xã.

a)- Thiếu hụt nhân-viên lành nghề :

Từ đầu năm 1966, Việt-Tấn-Xã lâm vào tình-trạng thiếu hụt nhân-viên thường-xuyên. Chúng ta thử quan-sát mấy khối ở trung ương (1) : Tại khối hiệu-thỉnh, mỗi phiên-trực cần tới

(1) Thông-văn các Ông Trưởng-khối.

4,5 người nhưng lại chỉ có 2, 3 người là cùng. Hiện khối này cần thêm 6, 7 người nữa. Tối khối đánh máy, an-lôát cũng tương tự. Nhân-viên của những khối này còn thiếu nhiều, vì nhân-viên hiện có phần lớn là những Ông già hoặc trẻ em dưới 15 tuổi. Về ban biên-tập, tình-trạng nhân-viên cũng không khả-quen gì: Biên chiến-tranh chỉ có 2 người, bất trắc xảy ra chuyện gì chắc không có người thay thế.

Tình-trạng thiếu-dụng nhân-lực này có nhiều lý-do của nó :

- Một số các phóng-viên nhân-viên trẻ tuổi mà Việt-Tân Xã mất nhiều thì giờ và công-lao đào luyện cho thành lảnh nghề đã bị gọi đi quân-dịch. Sự thiếu hụt cũng có thể thay thế bằng những người mới, nhưng lại phải tốn công huấn-luyện và rồi vẫn sẽ quân-dịch lại xây tới. Rút cuộc, quân-dịch đã lấy đi của Việt-Tân-Xã một số thanh-niên lảnh nghề và văn-tê xin chọn nhân-viên về phục-vụ tại cơ-quan rất khó khăn - Lý do thứ đến, chính là lương-bổng thấp kém: so với giá sinh-hoạt, lương bổng của Việt-Tân-Xã quá thấp kém, nhất là cho những nhân-viên mới tuyển. Bởi vậy Việt-Tân-Xã thường phải chịu cảnh "nuôi ong tay áo", những người xin vào đây chỉ để làm bước tiến thân. Họ học việc, trau dồi ngoại ngữ cho thành thạo, để sau tìm những chỗ lương-bổng hậu hơn. Và sự hiện-diện của nhiều hãng Thông-Tấn quốc-Tê, cơ sở kỹ hay ngoại-quốc khác, lại càng dễ thu hút nhân-viên hơn. Người phóng-viên tại đây phải làm cả hai công-việc (lao-động trí thức và lao-động chân tay) mà lương tháng chỉ kiếm được trên dưới 8.000 đồng. Trong khi đó đồng-nghiep của họ làm cho các báo ngoại có thể kiếm khoảng 15.000 đồng, neulàm cho báo-chí ngoại-quốc lương sẽ gấp đôi gấp ba là thường...

b.- Ngân-sách eo hẹp và trang bị thiếu thốn :

Trở ngại tiếp theo là việc thiếu các phương-tiện hành nghề, vì nhu-cầu mỗi ngày một đòi hỏi thêm. Đối với một công sở hành-chánh thì tạm đủ, nhưng với công-việc của cơ-quan thông tấn Việt-Tân-Xã vẫn cần thêm các dụng-cụ thiết-yếu. Ta có thể kể thí-dụ như : Thiếu máy ghi âm truyền thanh truyền hình để có thể làm tin thêm chính-xác và theo dõi các biến-cố.

Thiếu phương-tiện di-chuyên để đi làm các vụ phóng-sự
nhân-cấp ...

Ngân-sách eo hẹp còn là trở ngại lớn lao hơn nữa. Nhìn
bảng ngân-sách của Việt-Tân-Xã chúng ta thấy đã gia-tăng (theo
*ường tiệm tiến) nhưng vẫn chưa đủ để đáp-ứng nhu-cầu phát-
triển : Ngân-sách năm 1967 có tổng số : 44.074.000\$00. Tới năm
1968, tăng thêm và có tổng số : 61.525.000\$00 (1). Thường thành
phần ngân-sách được phân chia như sau :

- Lương nhân-viên : 42 % tổng số
- Tiền mua tin của các hãng thông-tấn : 20,40 %
- Tiền mua vật-liệu : 7,60 %

c.- Quy-chế hư-định và tinh-thần công-chức :

Vì chưa có quy-chế nhất-định, nhân-viên Việt-Tân-Xã
phải làm việc vất-vả dưới chế-độ "bán công bán tư". So với
công-chức, họ bị chi- phối bởi luật công-vụ, nhưng không được
hưởng hưu-bóng phụ-cấp đầy đủ, và phụ-cấp gia-tình thì quá ít
Khung-cảnh làm việc cũng khác xa với công-sở. Và so với công
nhân tự-chức, họ không được lập nghiệp-toàn (tức cũng không
có quyền tình công), không có chế-độ lương-bóng "cởi mở" hơn
... Hiện nay "Quy-chế Nhân-Viên Việt-Nam Thông-Tấn-Xã" cũng
vẫn còn trong tình-trạng của bản dự-thảo luật.

Và trở ngại khác nữa là "Tinh-thần công-chức", tức
một tinh-thần "nha-lai", không mấy thích-hợp cho nghề thông-
tấn báo-chí. Người công-chức gương-mẫu là người đi làm đúng
giờ và luôn tròn bản-phận trong giờ làm của mình. Nhưng, người
làm nghề thông-tấn không thể theo một khuôn mẫu như vậy (vì
nó có phần tiêu-cực). Họ luôn sống trong tình-trạng báo-
lạc sợ chờ đợi (2) ... Công việc của họ liên-tục 24 giờ trong
một ngày và phải luôn thực-hiện cấp tốc với đầy nhiệt-
huyết mới mang lại thành quả mỹ-mãn. Như vậy sinh thái một công-
sở dù không có gì đáng trách, cũng không mấy hữu-ích cho tinh-
cách cơ bản linh-
tống của nghề thông-tin.

(1) Việt-Tân-Xã "Tài-liệu Căn-Bản" Ngân-Sách năm 1968

(2) Kỹ-sĩ André Souillard Trong "Thông-Tấn Xã hội Đại"
(Báo-Chí Tập-San)

2)- Hậu-quả của các trở ngại.-

Tình-trạng thiếu hụt nhân-viên lãnh nghề sẽ gây nên những khoảng trống nghề-nghiệp, việc bù đắp sẽ khó-khăn và đòi hỏi phải có thời-gian lâu, tất-nhiên năng-suất sẽ bị giảm xuống. Đôi khi vì thiếu nhân-viên, cơ-quan phải ưu-tái những người có khả-năng cho họ cố-sáng hơn. Tình-trạng này có thể làm cho tinh-thần kỷ-luật bị lỏng lẻo, và sự bất-mắn ganh ty nơi những nhân-viên khác - tất cả không tránh khỏi.

Quy-chế nhân-viên không rõ ràng làm cho ai nấy có việc cảm tạt bộ. Họ không nhìn thấy những báo-cảm rõ-ràng, một khi cơ-quan vì lý-do nào đó không còn tuyển-dụng, một khi chẳng may tai-nạn xảy ra khi hành nghề. Họ không trông thấy ưu-bổng khi tuổi cao phải nghỉ việc... Thêm một "tinh-thần công-chức" làm việc theo hình-thức giở giếc, ít kích thích phấn khởi, ít mê hết tâm-trí vào công việc... Hiệu năng tất nhiên theo đó sẽ yếu kém.

Về một yếu-tiền nữa, do hình-thức công-sở và thành phần ban quản-trị gây nên. Hội-Đồng quản-trị thường gồm 11 nhân-viên. Trong đó có 3 hội-viên đại-diện các chủ báo, được đề cử vào, lại ít khi đi họp (1). Họ không tha thiết với chức vụ "hội-viên tư-vấn" cũng rất đúng. Vì có quyền biểu quyết cũng vẫn là thiểu số, trước 8 nhân-viên khác thuộc thành phần công-chức cao cấp, những người ngay từ bản chất chức-vụ quyền-lợi và tinh-thần nghề-nghiệp không phải của ngành thông tấn báo-chí. Đôi trong tương quan công-quyền, với với các cơ-quan khác, một đôi khi phóng-viên Việt-Tân-Xã được họ cung cấp cho một tin nào đó.

Bản tin được phổ-biến cho báo-chí đăng tải. Sau đó, vì những lý-do riêng, cơ-quan lại phủ nhận những nguồn tin cấp-cấp, và vì vậy Việt-Tân-Xã lại phải cải chính. Uy-tín của Việt-Tân-Xã do đó bị suy-giảm nhiều. Ở trường-hợp một cơ-quan thông-tấn tự, họ sẽ không chịu trách-nhiệm liên-đối và cơ-quan công-quyền cung-cấp tin cũng phải thận-trọng hơn.

(1) Nhận-tình qua Biên-Bản các cuộc hội-nghị thường-niên của Hội-Đồng Quản-Trị Việt-Nam Thông-Tấn Xã. Trong "Việt-Nam Thông-Tấn-Xã" Tài-liệu Căn-Bản.

5)- Vài đề-nghị :

Đặc dù có những nhà báo đã thắng tay mặt sắt bởi nhờ Việt-Tấn-Xã bằng những danh từ không mấy thanh tao tốt đẹp như: "Việt-Tấn-Xã", "Việt-Tấn-Xã" hay "Cơ-quan Thông-Tấn Nhà Nước"...

Đặc-dù có những trở ngại do chiến-tranh gây nên, những khuyết-điểm về tổ-chức khi phân-tách người ta tìm thấy ...

Trong thực-tế, Việt-Tấn-Xã vẫn gây một tầng thêm uy-tín và hữu-ích cho quốc-gia. Nó lệ cơ-quan được tổ-chức theo phương-pháp cuốn-trị khoa-học nhiều nhất (1). Ưu-điểm nói chung vẫn nhiều hơn khuyết-điểm.

Chiến-tranh Việt-Nam thành rằng có gây trở ngại cho sự tiến-hành Việt-Tấn-Xã, nhưng chiến-tranh lại là những nguồn-tin đặc-biệt, nên cũng có thể giúp cho sự phát-triển của Việt-Tấn-Xã : Ngoài những nguồn-tin do khách bằng quan ghi (các thông-tấn-xã quốc-tế), độc-giả quốc-tế cũng vẫn hằng mong đợi những tin-tức trung thực về đây từ của chính những người trong cuộc chiến loạn báo. Tương đây chính là vai trò và là lý-do cho sự phát-triển của Việt-Tấn-Xã.

Chúng tôi tin rằng hoạt-động của Việt-Tấn-Xã sẽ hữu-hiệu hơn :

Nếu những vị Giám-Đốc không bị thay đổi luôn theo những biến chuyển chính-trị. Nếu nó được sự tài-trợ "rộng tay" của Ngân-sách Quốc-gia (2), và sớm có được quy-chế tự-trị mình bạch. Nhất là nó được tổ-chức thành một Xi-Nghiệp Quốc-Doanh để bớt tính-cách chính-quyền và thêm phần lợi-tức xứng đáng cho nghề thông-tấn vậy (3)

(1) Như cách xử-dụng vật-liệu - Chương-trình huấn-luyện nhân-viên.

(2) Sở-dĩ Việt-Tấn-Xã phải có sự tài trợ của Ngân-Sách Quốc-Gia, trong khi các hãng thông-tấn khác thì không có, vì Việt-Tấn-Xã là cơ-quan công-lập của nhà nước. Hơn nữa nó có tính cách tiêu biểu cho quốc-gia nên quốc-gia luôn phải tài trợ. Đây là lý-do để ta hiểu tại sao Ngân-sách Quốc-Gia vẫn phải tài trợ cho Air Việt-Nam - Hỏa-Xe Việt-Nam.

(3) Cơ-quan có thể làm thêm nghiệp-vụ : xuất-bản, sưu-tầm, quảng-cáo. Và nhờ ngoại-viện để phát-triển.

CÁC HÃNG THÔNG-TẤN TƯ-NHÂN

ĐOẠN I

HÃNG CUNG-CẤP TIN-TỨC BÁO-CHÍ TIN-VIỆT

I. VIỆT-TIN HAY TIN-VIỆT NGÀY XƯA..-

Vào khoảng trung tuần tháng 4 năm 1965, Ông Mạc-Đỗ, một văn-sĩ kiêm kỹ-giả đã quyết-định thành-lập một hãng thông-tấn tư-tư cung-cấp tin-tức cho báo-chí với danh hiệu Việt-Tin. Mục-đích của hãng là cạnh tranh lại độc-quyền khai-thác tin-tức của Việt-Tân-Xã, và để cung-cấp thêm những tin-tức quốc-nội mà những hãng thông-tấn quốc-tế không khai-thác tới.

Việc xin phép để thiết-lập một hãng thông-tấn tư-tư đã gặp phải nhiều rắc rối, vì tại Việt-Nam chưa có một văn-kiến nào quy-định việc thành-lập một hãng thông-tấn tư-nhân. Không thể xử-dụng Nghị-định thành-lập Việt-Tân-Xã cho hãng Thông-Tấn Việt Tin, Ông Tổng-Trưởng Thông-Tin (thời này là Ông Trịnh-Đình-Chính) đã phải dùng đến hình thức thư riêng gửi cho Ông Mạc-Đỗ xác-nhận không có gì trở ngại trong việc thành-lập hãng Việt Tin (1)

Ban đầu, hãng chỉ gồm khoảng 10 người. Thành phần gồm các anh em không-viên Đô-Thành, một số kỹ-giả chuyên-nghiệp, và những cộng-tác viên không thường-xuyên, đó là những sinh-viên có cố-chân trong Tổng-Hội Sinh-Viên Sài-Gòn năm 1965 (1). Họ hoạt-động với tính cách thân hữu hơn là những tổ-chức chặt chẽ khoa học như một doanh-nghiệp báo-chí. Với số vốn bé nhỏ (100.000\$00) họ phải trưng-dụng cả máy móc của nhân-viên: Từ những chiếc máy thêu thanh, máy chữ... cho đến cả máy in-kéo để hoạt-động. Vì thiếu phương-tiện, hãng không có thông-tin

(1) Không-văn Ông Mạc-Đỗ ngày 7-4-68

(2) Không-văn Ông Giám-Độc 7-7-65.

viên thường-trực tại các tỉnh, mà chỉ có thể trả tiền cho từng bản tin (mỗi bản 200 đồng) khi các thông-tin viên gọi về. Nhân viên của hãng hưởng lợi-tức theo phương-pháp chia đều số tiền kiếm được, sau khi khấu trừ mọi phí khoản.

II.- TIN-VIỆT NGÀY NAY :

Với thời-gian, hãng đã trải qua nhiều thay đổi :

- Danh Tánh : Từ Việt-Tin (1965), Thời kỳ này Ông Mạc-Đỗ làm Giám-Đốc, qua Tin Việt (1967), chức Giám-Đốc nhường lại cho Ông Tổng Thư-Ký hãng cũ một thân hữu của Ông Mạc-Đỗ, đó là Ông Đỗ-Ngọc-Trí, bút hiệu Anh Phan, hoạt-tộng qua giấy phép số 1034/TBTTCH/BCI ngày 10-3-1967.

- Địa chỉ : Hãng đã được khai sinh tại số 27 - 27 Tạ-Thư Thâu Sài-Gòn, để rồi qua đường Nguyễn-Cử-Trinh, Hồng-Thập-Tự, và ngày nay được đặt tại nhà riêng của Giám-Đốc hãng : trong hẻm nhỏ tại Đại-Lộ Chi-Lăng Khu-Nhuận.

III.- TỔ-CHỨC VÀ HOẠT-ĐỘNG CỦA HÃNG TIN-VIỆT :

1.- Về tổ-chức, hãng chia ra hai ban :

* Ban Chuyên-Môn, hay Ban Biên-Tập : Gồm 4 phóng-viên thường-trực - 10 phóng-viên cộng-tác không thường-trực. Đó là những nhân viên cũ đã nhập-ngũ, hiện cũng phụ-trách về ngành báo-chỉ trong quân-đội trên khắp bốn vùng chiến-thuật. Những thân-hữu hoạt-tộng bên Việt-Tấn-Xã; một khi vì lý-do võ-thuật Việt-Tấn-Xã có những tin không thể loan được, chính những người này họ sẽ nhường tin lại cho Tin Việt với tư cách một hãng tư nhân sẽ nhiều tự-do trong việc loan tin hơn. Và sau hết gồm cả những phóng-viên báo chí khác.

* Ban Quản-Lý : Tiểu-Ban này giống như bất cứ một cơ nòng nọc khác của các tờ báo gồm : một người phụ-trách về tài-chính kế-toán, một người phụ-trách về ấn-loát phát hành và 3 người đánh máy, 1 người quay Renéo, 1 người cung-cấp bản tin cho các nhật-báo Việt và Anh khắp-Ngũ, và một người cho các báo HoaNgũ tại Chợ-Lớn.

2.- Về hoạt-động, gồm có việc thu và phát tin :

* Việc thu tin : Hăng thu tin qua những nguồn cung cấp :

- Nghe các đài phát thanh ngoại quốc, Đài Hà-Hội, Đài Mặt-Trận Giải-phóng ... để tổng-hợp phối-kiểm, đúc kết thành những bản tin với những nhận-xét riêng.

- Thu tin qua hệ-thống viên ấn (télétype) như cách hăng thông-tấn khác.

- Khi phóng-viên đi tới các chiến-trường sôi-động nhất những nơi mà biến-cố thời sự xảy ra ... để làm tin gửi về qua hệ-thống điện-thoại dân và quân-sự, qua đường Hàng-Không Việt-Nam hay quân-sự, và nhiều khi qua xe ...

- Các thông-tin viên tại bốn vùng chiến-thuật (Huế - Đà Nẵng, Cần-Thơ, Pleiku, Sài-Gòn), tại các tỉnh, các cuộc hành-quân, các cuộc họp báo quân-sự, dân-sự ... đều liên-tiếp hăng phát hăng giấy gửi tin về các hăng.

* Việc phát tin, hay bán bản tin : Trước kia Tin Việt ra hai bản tin sáng và chiều. Cung-cấp cho một số khách hàng khoảng 40 tờ báo Việt-Ngũ, 13 tờ báo Hoa-Ngũ, 6 hoặc 7 tờ báo Anh và Nhật-Văn và khoảng trên dưới 10 cơ-quan thông-tấn khác, cùng các cơ sở ngoại giao, các cơ-quan công-quyền ... Ngày nay, vì các báo phát hành đồng loạt 13 giờ, Tin Việt mỗi ngày chia ra một bản tin chính. Vào những dịp bất thường, như khi chính-biến lệ quốc-khánh hay 1 lệ quan-trọng khác, hoặc một biến-cố chính trị, xã-hội, kinh-tế, đặc-biệt quan-trọng nào khác ... hăng đều ra thêm một ấn bản phụ. Nhiều khi, để tranh thủ thời-gian tính của tin-tức, hăng còn cung-cấp cho khách hàng, nhất là các thân-hữu tin-nhiệm, những tin chớp nhoáng (flash) bằng hệ-thống điện-thoại cấp tốc trước giờ báo lên khuôn.

IV.- VÀI NHẬN-XÉT :

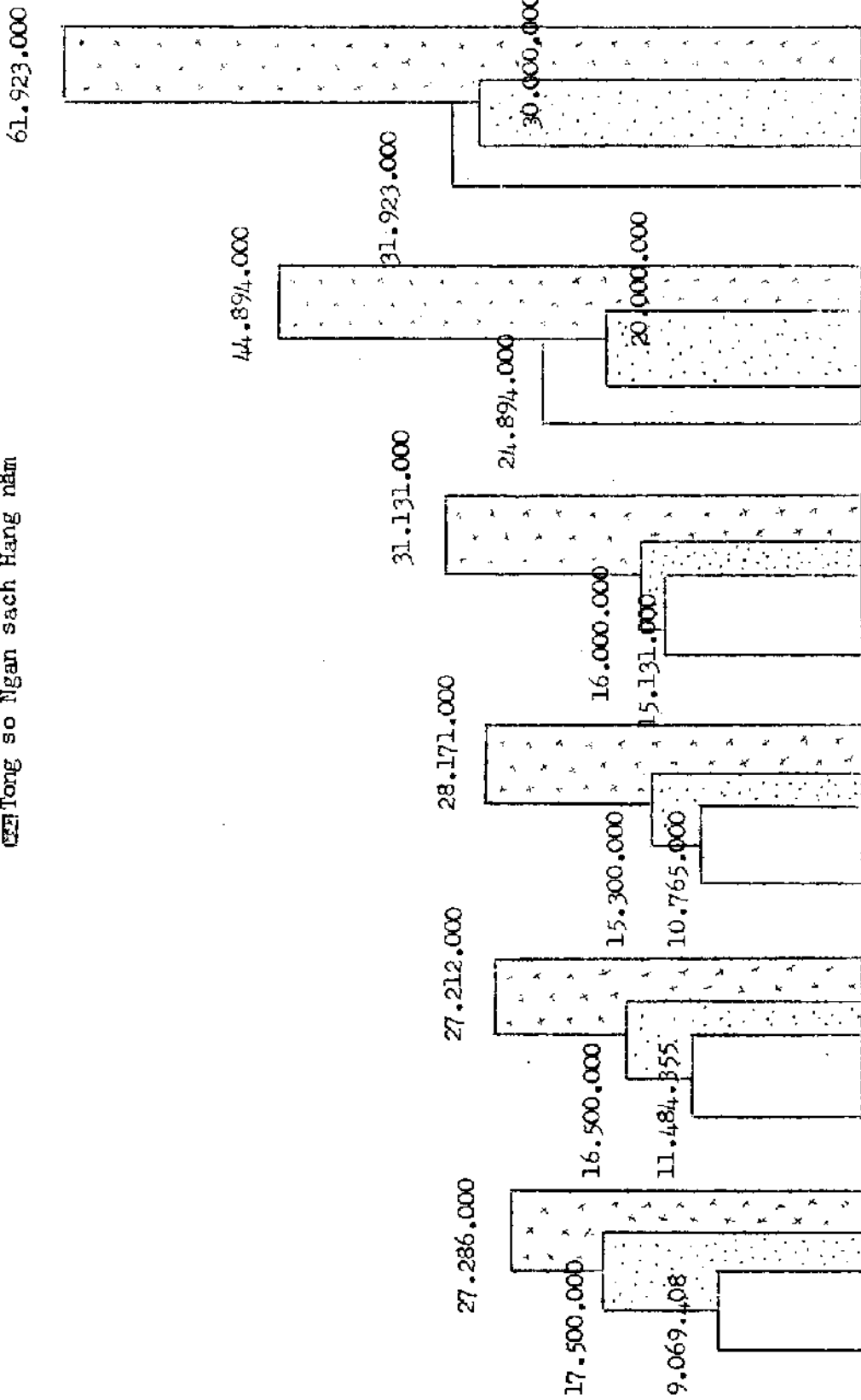
Người ta thấy bản tin của TIN VIỆT được các nhật-báo nói riêng và toàn báo giới nói chung nhiệt-liệt hoan nghênh. Đọc các nhật-báo, ta thấy nó chỉ đứng sau Việt-Tân-Xã trong văn-đề loan tin. Tin-tức của hãng Tin Việt có những đặc-tiểm đáng ghi nhận là : mau-lẹ, vì ít phải qua một hệ-thống phối kiem quá nặng-nề, linh-tợng tự do hơn, vì họ là một hãng tư nhân cộng-tác với nhau trong tình thân-hữu nghề-nghiệp Nhưng văn-đề tài-chính cũng làm trở ngại cho sự phát-triển hãng không phải là ít. Có những báo đề-nghị trả tiền theo giá trị của mỗi bản tin đăng trên báo (tùy theo số cột). Có báo muốn trả tiền mỗi bản tin như nhau, dù tin đó được đăng tám cột hay đăng trong mục tin vặt. Có báo trả tiền hàng tháng mỗi tháng 2.000 hay 4.000 tùy báo lớn nhỏ. Với biện-pháp sau cùng, các báo có lợi hơn nhưng họ lại không áp-dụng. Thí dụ : Báo Tia-Sáng, Chính-Luận, Công-Luận, có tháng phải trả tới 9, 10 ngàn (nếu theo lời tính từng bản tin) thay vì chỉ trả có 4.000 cho mỗi tháng... Hiện nay Tin Việt cung-cấp cho báo chỉ tới bản tin thù 1.000. Hàng ngày, hãng phát hành từ 40 tới 60 số bản tin (số tờ), ngoài một số ít nộp Bộ Thông-Tin và biểu các cơ-quan liên-hệ, số còn lại đều được tiêu-thụ hết. Và cách tính tiền văn không có một thể thức nào nhất-định, hãng thường phải dưng hòa với từng khách hàng. Một khó khăn nữa cho hãng là tình-trạng bất ổn của báo-chí, các nhật-báo bị đóng cửa rồi mở của một cách bất thường, nên với thủ-tục thanh toán tài-chính quá chệch trễ, nhiều khi hãng mất luôn cả những số vốn đăng ký (1)

Nếu chính-quyền có một chính-sách rõ ràng trong việc thông-tin báo chí ... thì qua biện-pháp tài trợ, tín-dụng và tu-nghiệp hữu-hiệu, hãng Tin Việt sẽ có cơ-hội phát-triển mạnh mẽ hơn theo như tiềm năng của nó. Lúc đó, nước nhà sẽ thực sự có hãng thông-tân tư-nhân mạnh mẽ văn-độc-lập trước mọi thể lực tài-chính và chính-trị Và độc-giả quần-chúng sẽ luôn được đọc những tin-tức mau lẹ, xác-thực và đầy đủ hơn.

(1) Thông-văn Ông Giám-Độc Tin Việt.

BẢNG SO SÁNH
NGÂN SÁCH HÀNG NĂM CỦA VIỆT TÂN XÃ

- Lợi tức hàng năm
- Trợ cấp hàng năm
- Tổng số Ngân sách Hàng năm

TỔNG SỐ NGÂN SÁCH HÀNG NĂM

LỢI TỨC

TRỢ CẤP

SÀI-GÒN ANH-XÃ VÀ VIỆT-NAM ANH-XÃ

A.- SÀI-GÒN ANH-XÃ : (1)

Sài-Gòn Anh-Xã, gọi tắt Sài-Gòn Anh, là tổ hợp của Nghiệp-Đoàn Kỹ-Giả Nhiếp-Ảnh Sài-Gòn, do phóng-viên nhiếp-ảnh Văn-Mười, tên thật Nguyễn-Văn-Tiêu làm Giám-Đốc.

Năm 1964, nhận thấy đa số các phóng-viên nhiếp-ảnh hoạt-động thiếu tinh-thần còn vết, tệ-trạng này gây trở ngại cho nghề-nghiệp và luôn yếu thế trước áp-lực của các nhật-báo. Ông Văn-Mười đã tìm cách liên-kết một số thân hữu lập Sài-Gòn Anh-Xã với mục-đích cùng phát huy và bảo-vệ quyền-lợi nghề-nghiệp chung.

Ban đầu, Anh Xã gồm nhiều nhiếp ảnh viên (như Văn-Quý Hoàng-Tùng, Bà-Lê, Thanh-Nhàn ...) và nhân-viên, hằng hoạt-động khá mạnh được hơn 1 năm. Sau vì quyền-lợi riêng tư, ý-kiến bất đồng, tình thế và lý do cộng viên... Các cộng-tác viên không đủ điều-kiện hoạt-động, họ ra đi dần.

Ngày nay, Sài-Gòn Anh chỉ còn 6 nhân-viên, cũng là 6 người con của Ông Văn-Mười hoạt-động với tính cách gia đình nhiều hơn một hãng như xưa. Sài-Gòn Anh thường (tự túc hoặc thuê chính-quyền mới) đi làm phóng-sự hình-ảnh khắp nơi, tại khắp các cuộc lễ, các chiến-trường, các biên-cổ ... khách hàng thường-trực của anh xã là 8 nhật-báo Hoa-Ngũ (Ông Văn-Mười ăn lương tháng khoảng 5,6 ngàn ở mỗi tờ báo, bất kỳ số ảnh cung-cấp nhiều hay ít). Các báo Việt, Anh, khắp khác chỉ là những khách hàng bất thường. Hãng giao-dịch với họ nhiều khi là để lấy tiếng thổi. Ngoài ra, hãng còn chụp hình các tài tử danh nhân, thắng-cảnh, để cung-cấp cho các tuần báo, làm biển báo, làm lịch ...

Hiện văn-phòng hãng đặt tại 594 Trần-Quý-Cáp, với số điện-thoại 90.734

(1) Phỏng-vấn Ông Văn-Mười ngày 24-10-69.

B.- VIỆT-NAM ANH-XÃ (1)

Việt-Nam Anh Xã là tên mới của Lô-Vinh Anh-Xã. Hãng gồm 3 nhân-viên, cũng là ba cha con : Ông Lô-Vinh và hai con là Lô-Hùng 14 tuổi, Lô-Cường 11 tuổi.

Lô-Vinh tuy đã từng nổi tiếng nhờ tài-nghệ và lòng can đảm khi hành nghề, nhưng hiện nay hãng của Ông vẫn còn phải hoạt-động trong hoàn cảnh eo hẹp, như tình-trạng một tiểu công nghệ gia-đình thua xua.

Về tổ-chức và hoạt-động xưa kia Anh Xã Lô-Vinh có chừng 25 người : gồm các thợ chuyên-môn, các học-viên, các phóng viên nhiếp-ảnh, thư-ký và tổng thư viên ... Hãng sử-dụng tay-đủ các dụng-cụ nhiếp-ảnh mới nhất, và chừng 20 xe gắn máy đủ loại cho nhân-viên đi-chuyen.

Thông-viên nhiếp-ảnh của hãng có mặt tại khắp các chiến trường, và mọi nơi các biên-cờ đang lưu ý xảy ra, để ghi-nhận các sự kiện bằng hình ảnh cung-cấp cho các khách hàng bậc chỉ tại Sài-Gòn, và cho các hãng thông-tên quốc-tế A.I. - U.I.I. - KEYTONES tại Luân-Đôn. Ngày nay, phần vì lệnh tổng-động viên các nhân-viên tới tuổi phải nhập ngũ, phần vì sự cạnh tranh nghề nghiệp khiến họ bỏ đi thiết-lập hãng khác, hay lặn cho 1 hãng trả lương cao hơn ... nên chỉ còn gia-đình Ông Lô-Vinh (cả hiện thế và các em nhỏ) tự lực lập. Thêm vào đó, vật giá lên cao mà giá bán hình vẫn y nguyên (2) : Số tiêu-thụ ảnh cũng ít hơn gấp 10 lần vì thời-sự không hấp-dẫn, khi trước mỗi ngày hãng chụp ít là 100 tấm, nay có ngày không chụp 1 bức nào. Mọi tệ-trạng mua bán ít ủng-dẫn của một số nhật-báo, số khách hàng thông tên xã ngoại-quốc giảm dần, chính-quyền không có 1 biện-pháp giúp-đỡ và can-thiệp ... nên Việt-Nam Anh-Xã đang lằm vào chỗ kẹt !

C.- VÀI NHẬN-XÉT VÀ ĐỀ-NGHỊ :

Một lần nữa ít ai lưu ý, đó là người ta không phân-biệt các loại người nhiếp ảnh :

(1) Thông-văn Ông Lô-Vinh ngày 9 và 10-10-69

(2) Lời Ông Lô-Vinh.

Nhiếp-ảnh gia (photographer) là những người chuyên chụp hình cho các khách hàng sẵn có, hoặc khách tới tiệm hay khách mời họ tới một tiệm-ảnh sẵn sẽ chụp hình theo lời yêu-cầu của khách.

Phóng-viên nhiếp-ảnh (reporter photographer) là những nhà báo, phóng-viên, chuyên hành nghề bằng cách ghi lại những tin-tức sự-kiện trên tấm ảnh. Họ phải luôn chuẩn-bị, tìm kiếm, đón chờ sự kiện sẽ ghi lại trung-thực bằng hình ảnh, cũng như quan-điểm riêng tư của họ.

Như vậy, tại nước ta, những nhiếp-ảnh gia sẽ khá nhiều và họ hành nghề cũng khá phát-tật. Nhưng những phóng-viên nhiếp ảnh, chúng ta tính trên đầu ngón tay hãy còn hiếm !

Lý-do cũng dễ hiểu, vì nghề này thật bạc bẽo và còn đòi hỏi thường-xuyên nơi người phóng-viên nhiều can-trường. Trường-hợp Thiếu-Tế Nguyễn-Ngọc-Hạnh bị thương tại chiến-trường Khe-Sanh, Lô-Vinh bị trúng đạn trong trận kịch chiến Chợ-Lớn Kỳ Tết Mậu-Thên, Lô-Vinh từng bị các tam-biêu tình hành hung, bị đập máy hình khi chụp các vụ buôn thuốc phiện lậu... Tất cả sẽ là những tiếng nói hùng hồn nhất cao tinh-thần nghề-nghiệp cao quý của người phóng-viên nhiếp ảnh Việt-Nam ! Họ hành nghề vì yêu nghề, vì lý-tưởng, hơn là vì lợi-tức do nghề-nghiệp mang lại (1). Dẫu sao, người phóng-viên nhiếp ảnh vẫn cố-gắng ghi lại : Cảnh sống động nhộn nhịp và kiêu-hùng của quân-quan chiến thắng, hoặc sự rối loạn hung hãn của một tam-biêu tình bạo-động. Cảnh thể-lương đầu rơi máu chảy, nhà tan cửa nát, dân cư tán loạn, do bọn Việt-Cộng khủng-bò gây ra. Cảnh một nhóm sinh-viên tuyệt thực bãi khóa yêu sách, nhóm thợ thuyền tình-công phản-đối... Ngay cả đến nếp sống nhộn nhịp xa-hội nơi đô-thị, hay bình thản nơi thôn dã, những di-tích lịch-sử, những công-trình kiến-trúc thời-đại... Họ ghi hết vào ống kính, về ngày mai toàn thế sẽ cũng góp phần vào kho tàng văn-hóa nước nhà.

Nhưng trước thực-trạng quá yếu kém của họ như ta sẽ thấy, việc giúp-ở các hãng thông-tấn, các nhà báo luôn phải đặt ra tung chính-sách thông-tin của nước nhà. Vì phát-triển thông-tin là một phần trong việc phát-triển toàn diện quốc-gia:

(1) Ô. Lô-Vinh nói lợi-tức hiện thời của Ông không bằng người lao-động.

Trên phương-diện pháp-lý, chính-quyền luôn phải thỏa-mãn nhu-cầu của dân-chúng phát-sinh từ đời sống xã-hội, mà người dân không đủ sức hay không thể làm được. Đó không phải chỉ là những công-tác công-chính, những vấn-đề an-ninh quốc-phòng ... mà ngày nay còn gồm cả công-tác thông-tin nữa.

Trên khía cạnh chính-trị, trước cuộc chiến quá phức-tạp và cam-go này, chính-quyền luôn cần sự tiếp tấp hậu-thuan của toàn dân. Việc tài trợ hợp-lý cho các người làm nghề thông-tin, sẽ rời tiêu-huống họ trong chính-sách thông-tin chống Cộng, chính là một bên phận, một khôn khéo lợi-ích cho chính-quyền.

Ước mong sao cho những chính-sách thông-tin báo-chí, những chương-trình hỗ-trợ văn-hóa, sẽ giúp cho họ được nhiều sự dễ-dàng trong nghề-nghiệp : Bằng những quy-chế pháp-lý bảo-tảam sự tự-do hành nghề, chống lại mọi cạnh tranh bất chính; và bằng những nâng-đỡ tài-trợ, tu-nghiệp huấn-nghệ hữu hiệu.

ĐOẠN III

CỬU - LONG ĐẶC - KÝ

Một hãng Đặc-Ký hay ký-sự sản-xuất ra các bài báo sâu sắc và bao gồm trọn vẹn một vấn-đề. Bài ký-sự có thể đingược thời-gian hàng thế kỷ, hoặc nhìn xa về tương-lai hàng chục năm, để bàn về vấn-đề nào đó cho được đầy đủ.

Hãng Đặc-Ký không phổ-biến trực-tiếp đến độc-giả, mà gửi bán các bài báo cho báo-chí để tùy-nghị phổ-biến. Các nước lớn trên thế giới đều có một hay nhiều hãng Đặc-Ký. Riêng tại Á-Châu người ta thấy chỉ có vài ba hãng, và tại Việt-Nam - có thể nói cả Đông-Nam-Á - chỉ có một hãng Đặc-Ký duy-nhất : Cửu-Long Đặc-Ký. Đây là một hãng Đặc-Ký tư-nhân, do người Việt-Nam sáng-lập và điều-hành.

I.- PHÂN-LOẠI VÀ TỔ-CHỨC HÃNG CỬU-LONG ĐẶC-KÝ :

Theo tài-liệu báo-chí niên có tại Việt-Nam, ta có thể chia các hãng Đặc-Ký ra hai loại chính :

* Hãng Đặc-Ký Thông-Tin Quốc-Tế : Những hãng có nhiều tác-phái viên tại nhiều nước trên thế-giới, sẽ cập đến những văn-đề quốc-tế, và đặt chi-nhánh tại nhiều nước ở Nam-Châu. Thí-dụ : hãng Continental Press (CP) tại Hoa-Kỳ. Hãng Lien Features tại Tây-Đức.

* Hãng Đặc-Ký Điểm-báo và Bình-Luận : Loại này chuyên về điểm báo, trích những tài-liệu giá-trị, những bài bình-luận đặc sắc của các báo, in lại rồi phổ-biến tại các nơi. Thí-dụ : Hãng SWISS PRESS REVIEW tại Thụy-Sĩ.

Cửu-Long Đặc-Ký không hẳn thiên về một trong hai khuynh hướng khác-biệt trên. Nó là một hãng đặc-ký quốc-gia vì cơ sở chưa vượt ra khỏi trụ-sở chính tại Sài-Gòn, nhưng có khuynh-hướng quốc-tế vì hoạt-động của hãng nhằm cung-cấp bài vở trên thị-trường báo-chí quốc-tế nhiều hơn quốc-nội. Đây là một hãng tư, do Ông Trần-Trọng-Hùng làm Giám-Đốc Hãng hoạt-động từ ngày 20 tháng 6 năm 1966. Giấy phép Bộ Thông-Tin số 3.123/BTT BCI ngày 20-6-1966 cho phép hãng tự do sản-xuất những bài ký-sự bằng ngoại ngữ gửi ra thị-trường báo-chí quốc-tế. Về sau sẽ thỏa mãn nhu-cầu tại quốc-nội, qua giấy phép số 1717-BTT/BC ngày 28-12-69 Bộ Thông-Tin đã chấp-thuận cho Hãng được phổ biến thêm các bài bằng Việt Ngữ. Hiện hãng tọa lạc tại số 235 241 đường Hai-Bà-Trung Sài-Gòn.

Về nhân-viên, hãng có 15 người : 3 phóng-viên thường-trực, 3 người dịch-viên cho Anh-Văn và Pháp-Văn, 2 người Mỹ phụ-trách viết lại (Rewriter), 1 người Mỹ Editor, và 2 người cộng-tác viên (contributeur). Ngoài ra là nhân-viên lo việc cần-loát, thư-ký và hành-chánh văn-phòng.

Trên lý-thuyết hãng cũng chia ra các ban biên tập cho từng văn-đề chính-trị, kinh-tế, văn-học, hoặc xã-hội ... Nhưng trong thực-tế, phần vì thiếu nhân-viên, phần vì các văn-đề thời sự không cùng mức quan-trọng, nên có nhiều khi một ban biên-tập phụ-trách cả hai ba văn-đề.

II.- NHỮNG KHÓ-KHĂN TRONG VIỆC ĐIỀU-HÀNH :

- Vấn-đề giá-trị bài vở là khó khăn nan giải nhất. Bài vở phải có một giá-trị đặc-biệt vượt mức, vì số phận của nó sẽ nằm trong tay hàng trăm Ông Chủ-bút các báo mà hãng gửi đến. Họ thường là những nhà báo trụ danh, những quan tòa phán xét giá-trị bài đặc-ký của hãng, sẽ quyết-định cho đăng hay không.

- Vấn-đề cạnh tranh thị-trường cũng không phải là dễ dàng. Hãng Cửu-Long Đặc-Ký thường phải dự cuộc thi đua, tranh tài quốc-tế, về nội-dung lẫn hình thức. Biết bao nhiêu hãng ký-sự cũng gửi bài báo của họ cho báo mà hãng Cửu-Long Đặc-Ký gửi tới. Vậy nếu bài của hãng có "ngang tài" với bài các hãng khác, thì mới hy-vọng bài hãng được đăng tải.

- Khó-khăn thứ ba là vấn-đề tìm đề-tài. Sau một thời-gian hoạt-động, đề-tài ngày một khan hiếm, nên nhiều khi hãng không biết đề cập đến vấn-đề gì nữa ...

- Khó-khăn thứ tư là vấn-đề tìm thị-trường, một thị-trường quốc-tế. Ta thấy ở các quốc-gia tân-tiến, việc gây-dựng thị-trường người ta có thể khoan-trắng cho một hãng chuyên-môn, với một giá cả nào đó, là người ta có thể biết được những dữ-kiện cần-thiết. Nhưng ở Việt-Nam, công-việc tìm thị-trường các Cửu-Long Đặc-Ký thật là một vấn-đề mới lạ và nan giải.

III.- GIẢI-QUYẾT NHỮNG KHÓ-KHĂN :

Những khó khăn trong việc điều-hành hãng Đặc-Ký MEKONG FEATURES đã được giới chủ-trương giải-quyết như sau :

1.- Vấn-đề biên tập :

Vấn-đề sản-xuất những bài báo cho có giá-trị quốc-tế đã được hãng giải-quyết qua ba giai-đoạn - Hối-tau hãng viết các bài báo theo thể thức và quan-niệm làm báo ở Việt-Nam, gửi đi các nước. Sau vài lần gửi bài đi và kèm theo bản vấn-đề-lục, Hãng đã nhận được những lời phê-bình như : dài quá, tuyên-truyền quá, lẫn lộn sự-kiện và bình-luận, văn-chương non, chi tiết vô ích với độc-giả ngoại-quốc, bài vở khô khan ... Qua giai-đoạn hai, dựa vào những chỉ-trích trên, hãng cũng có

bộ biên-tập người Việt đứng ở quốc-tế. Nhưng những người có tư kinh-nghiệm nghề-nghiệp và tư tài về ngoại ngữ, thì họ đi làm cho những hãng ngoại-quốc nhiều tiền hơn. Còn những nhân-viên mà hãng sử sức trả lương thì đều sào vắn còn "yếu". Tối giải-đoạn ba, sẽ bù-tấp vào trở-lực bất khả-kháng trên, hãng say-mạnh việc cải-tiến tổ-chức. Chính sự tổ-chức sau đây sẽ giải- quyết được tình-trạng bề-tắc, và mang lại vết-quả khả-quan cho hãng như hiện nay.

Một bài báo, trước khi thành hình, phải qua bảy giai-đoạn :

a.- Công-việc phóng-viên : Sau khi ấn-định đề-tài, phóng-viên phải gắng công đi lấy đầy đủ các sự kiện.

b.- Công-việc biên-tập-viên : Phóng-viên trao các sự kiện cho người biên-tập viên. Ông này, nếu thấy các sự kiện đã đầy đủ, thì ngồi viết thành bài, bằng không thì nhờ phóng-viên đi lấy thêm.

c.- Công-việc ông chủ-bút : Trước khi đặt bút viết, ông biên-tập viên đem các văn-đề và các sự kiện bàn với Ông chủ bút: về hình-thức giới-thiệu văn-đề, trình-bày và xây-dựng câu truyện thì viết xong tiếng Việt, Ông Chủ-bút soát lại đại cương bài viết.

d.- Công-việc phiên-dịch : bài tiếng Việt được chuyển qua ban phiên-dịch để dịch sang Anh-Văn và Pháp-Văn.

e.- Công-việc người viết lại (Re-Writer) : Bài dịch Anh và Pháp-Văn nhằm nói lên một cách trung-thực những ý-kiến, những sự kiện trong bản tiếng Việt. Người viết lại, sẽ căn-cứ vào bản dịch sẽ viết lại hoàn toàn câu truyện. Sáo cho tóm tắt rõ ràng đúng hình thức một bài báo quốc-tế, nhưng đầy đủ để độc-giả dù rất xa lạ với Việt-Nam cũng hiểu được văn-đề đặc-biệt của Việt-Nam.

f.- Công-việc Ông phụ-tá chủ bút : Người phụ-tá phải giỏi về nghề-nghiệp cũng như về văn-chương chủ nghiệp. Họ thường là một ký-giả lão đời và nói ngoại ngữ thông thạo, sẽ có thể sửa lại bài viết cho đến mức tuyệt hảo, tư sức không qua trước sự phán xét của chủ bút các báo khách hàng, và cuộc tranh tài quốc-tế thường-xuyên.

g.- Vai-trò vi chủ bút : Người chủ bút, dù sao cũng phải xem lại lần chót, về tác-biệt chủ-trọng về phương-diện chính trị của bài báo sao cho hợp với đường lối chủ-trương của hãng sau khi bài báo đã được sửa chữa về phương-diện chuyên-môn và kỹ-thuật.

2.- VẤN-ĐỀ CHỌN ĐỀ-TÀI :

Trong việc tìm và chọn đề-tài để viết, hãng tác-vý Cửa Long thường gặp những khó-khăn sau :

- Phải hấp-dẫn được sự lưu-ý của tác giả nhiều nước : ta thấy nhiều đề-tài tác-giả quốc-nội thích thú, mà tác-giả quốc-tế có thể chớ rằng không đáng lưu ý. Tải-dụ : Một bài loan tin về cây cầu sắt hãng của chúng tại chợ Bến-Thành. Đối với người ngoại-quốc - Nhất là bên Âu-Mỹ - Câu chuyện này là nhỏ bé và không đáng lưu ý, nhưng với người Việt-Nam đây là chuyện rổn rã. Trái lại, những bài nói về : Đồi tư lử cán-bộ Việt-Cộng, Biện-pháp bảo-vệ Thủ-Đô chống xâm-nhập của Việt-Cộng ... đối với tác-giả ngoại-quốc đây lại là những chuyện đáng ham mê.

- Đề tài phải là mẫu số chung cho các nước : tức đề-tài không phải chỉ gây được sự lưu ý của tác giả một vài nước, mà phải cố-gắng nhằm vào tác-giả nhiều nước. Tải-dụ : một đề-tài nói về "Các loại hầm bí-mật của Cộng-Sản trên chiến-trường Việt-Nam" thì sẽ được rất nhiều nước quan-tâm, vì hiện Cộng-Sản bí-mật hoạt-động tại nhiều nước Âu - Á - Mỹ.

-- Sự khan-hiếm đề-tài hay : Như mọi hãng Đặc-Ký quốc-tế khác, một trong những công-tác rất khó-khăn cho Cửa-Long Đặc-Ký là việc tìm đề-tài. Ta lấy ví-dụ : mỗi tháng phổ-biến từ 10 đến 14 bài báo, thì sau 3 năm hoạt-động hãng đã mất đi từ 360 đến 500 đề-tài !

- Vấn-đề chọn đề-tài : Dúng ra, đề tài rất nhiều và tìm đâu cũng thấy. Nhưng vấn-đề khó-khăn là tìm cho được những đề-tài không những giá-trị, mà còn có thể có người phụ-trách thực hiện nói đề tài đó. Khó khăn tùy thuộc khả-năng nhân-viên và thời-cơ thuận-tiện...

5)- VẤN-ĐỀ TÌM VÀ GÂY THỊ-TRƯỜNG :

Bài viết và in xong rồi, nhưng tìm mà gây được thị-trường quốc-tế để tiêu-thụ vẫn còn là vấn-đề rất khó-khăn cho Cửu-Long Đặc-Ký ! Ai có thể sẽ là khách hàng của hãng, ai sẽ không mua ? Để trả lời câu hỏi trên hãng thường tìm thị-trường qua các cơ-quan sau :

- Bộ Ngoại-Giao và Bộ Thông-Tin.
- Các Sứ-Quán Việt-Nam tại ngoại-quốc.
- Các Sứ-Quán ngoại-quốc tại Việt-Nam.
- Các Thông-Tin Viên ngoại-quốc tại Việt-Nam
- Về tài-liệu căn-bản của Thị-Trường Ký-Sự là cuốn "EDITOR AND PUBLISHER YEARBOOK" trong đó có đủ chi-tiết về các báo Năm-Châu.

Thiết-lập được danh-sách "Khách-hàng triển-vọng" hãng phân-phối và viên-nhân đến chỗ vết-quả. Theo Ông Giám-Đốc cho biết : Trung-bình, cứ 100 khách thăm dò mà viết được mười mười lăm khách hàng thực thụ thì đã là một vết-quả khá-quan cho hãng. Việc tìm và gây thị-trường phải tiến-hành liên-tục không ngừng, sẽ bổ-túc cho khách hàng mới, và mở mang thị-trường mỗi năm một thêm khá hơn. Lý-tưởng nhất là tìm được những hãng tại-địa cho Cửu-Long Đặc-Ký tại một nước, một khu-vực hay một vùng của thế-giới. Tới giai-đoạn này, hãng mới có nhiều hy-vọng đứng vững và phát-triển mạnh mẽ hơn.

IV.- NHÂN-XÉT VÀ ĐỀ-NGHỊ :

Như trên, trong mục phân loại hãng Đặc-Ký, chúng tôi có chia ra làm 2 loại chính : - Hãng Đặc-Ký Thông-Tin. - Hãng Đặc-Ký Điểm-Báo và Bình-Luận. Nhưng trên thực-tế không dễ làm như vậy, mà còn có nhiều tiêu-chuẩn phân chia. Người ta có thể phân chia theo tính cách công hay tư của nó. Vì có những cơ-quan viết ký-sự do chính Chính-Thủ chủ-trương, phổ-biến trong và ngoài nước, gây sự hiểu biết thêm các vấn-đề của Chính-phủ và Quốc-Gia liên-hệ. Ví dụ ở Tây-Đức, cơ-quan thông-tin INTER NATIONES, trụ-sở đặt tại BAD GODESBERG (gần thủ-ô BONN) phổ - biến ký-sự lấy tên là NEWS AND FEATURES. Ở Việt-Nam, Tòa Đại - Sứ Nhật cũng xuất-bản một bản tin-tức và ký-sự hàng tuần bằng Việt-Ngữ. Các Sứ-Quán Việt-Nam ở ngoại-quốc đều ấn-hành hàng tuần một bản tin-tức và ký-sự về Việt-Nam... Ngoài biên - giới

Quốc-Gia hay Quốc-Tế, các hãng Đặc-ký Quốc-Tế còn có các loại phổ-biến trong một vùng, ví-dụ hãng PAN ASIA NEWSPAPER ALLIANCE ở Tân-Giá-Ba, phổ-biến những bài báo bằng tiếng Trung-hoa tại các nước trong vùng Á-Châu, hoặc phổ-biến trong nội-tia một Quốc-gia, ví dụ như trước đây ở Việt-Nam có hãng Việt-Nam Kỳ-Sự do một số ký-giả Việt-Nam chủ-trương ... Ngay trong loại những hãng Đặc-Ký Thông-Tin Quốc-Tế, có hãng không chỉ chuyên về thông-tin mà còn có một chủ-trương tranh-tấu. Đó là trường hợp hãng Đặc-Ký TARENTEL PRESS (Tr) trụ sở đặt tại Tây Bá - Linh, có một đường lối chống Cộng mạnh mẽ, bài viết đặc sắc, và ảnh-hưởng thật sâu rộng trên khắp thế-giới. (Hãng Đặc-Ký này mới tạm ngưng hoạt-động cách đây 2 tháng) Cho nên chúng tôi không khỏi đề dặt khi xếp Cửu-Long Đặc-Ký vào loại hãng Đặc-Ký Quốc-Gia có khuynh-hướng quốc-tế.

Nhận-định về sự cần-thiết của hãng đặc-ký :

Người ta thường nói, báo-chí ngày nay có sứ mệnh cao cả trong việc thông-tin và giáo-dục quần chúng. Phần lớn công việc đều thuộc trách-nhiệm các nhật-báo, nhưng không vì vậy hãng Đặc-Ký mất tính cách quan-trọng của nó !

Thoạt ban đầu, có vấn-đề cạnh tranh xuất hiện giữa hãng Đặc-Ký và các hãng cung-cấp tin cùng tạp-chí khác, và tất nhiên người ta tiên đoán hãng Đặc-Ký sẽ bị đào thải trước cuộc tranh đùc này ! Nhưng sự thực khác hẳn, các hãng Đặc-Ký vẫn phát-triển ngày một nhiều và vững mạnh thêm. Lý-do là vì: Các bài Đặc-Ký, được hiểu là các bài ký-sự đặc-biệt sâu và bao gồm trọn vẹn một vấn-đề, sẽ thỏa-mãn óc ham hiểu biết của độc-giả hơn là những bài báo, những mẩu tin vặt, không bàn thấu triệt vấn-đề. Ngoài việc thông-tin, bài Đặc-Ký còn giải-thích các hiện-tượng, các biến cố, và bình-luận tin tức trên một quan-điểm xác-thực hơn. Cho nên, nếu người ta viết được những bài Đặc-Ký về những vấn-đề xã-hội kinh-tế chính trị một cách sáng-án, và những bài khảo-cứu về những di-tích lịch-sử, những khía-cạnh văn-hóa một cách xác-thực, thì chính những bài nhật-ký sẽ trở thành những tài-liệu quý giá cho mọi giới độc-giả vậy.

PHẦN 2

CÁC HÀNG THÔNG TẤN QUỐC TẾ

BỐI-CẢNH CỦA HOẠT-ĐỘNG THÔNG-TẤN QUỐC-TẾ TẠI VIỆT NAM

Tên hiệu "Bối cảnh hoạt-động của các hãng thông-tấn quốc-tế tại Việt-Nam", tức chúng ta đặt tay lên vấn đề nóng bỏng : Khắc-sát xã-hội Việt-Nam, qua những phương-diện chính-trị, kinh-tế, văn-hóa, xã-hội, và qua những cuộc khủng-hoảng rối loạn ... để tìm ở đây, những yếu-tính nào sẽ là lý-do hấp-dẫn sự quy-tụ đông-độc của hầu hết các hãng thông-tấn quốc-tế trên thế giới (1)

Thực vậy, các hãng thông-tấn sẽ "gài" một hệ-thống thông-tin quy mô khắp các nước, khắp các đô-thị, bên cạnh các Chính-Phủ và ngay xung-quanh các yếu-nhân, các nhà bác-học, các chính-vhách, các ngôi sao màn-ảnh kịch nghệ, các tai-nạn phi cơ tàu bè xe cộ ... Bất-luận xảy ra ở đâu, từ Bắc chí Nam, từ Đông sang Tây, không có vụ nào các hãng thông-tấn không hay biết. Ngay cả như "Biến cố nhỏ bé" xảy ra cho những cá nhân tên tuổi cũng vậy, chẳng hạn tin cô đạo BRIGITTE BARLOT bị té trặc mắc cá, cơ thể-giới đều biết liền sau đó (2)

Nên đối với Việt-Nam, nơi mà trận chiến đang diễn ra kịch-liệt dưới nhiều hình thức, nơi đây đang có mặt của hơn nửa triệu quân Đông-Minh, tạo nên nếp sống hơn tạp cùng với cùnghé mới lạ với những số tiền khổng lồ được chuyển tới để rồi tan rã theo mây khói ... Nơi đây sinh hoạt chính-trị thường bị xáo-trộn, xã-hội bị coi là phân hóa và công việc lãnh-đạo quốc-gia ít khi được ổn-định. Nhất là - nơi đây - còn có sự hiện-diện cùng lúc của Chính-Quyền Quốc-Gia và Mặt-Trận Giải-Phóng Miền Nam.

(1) Trụ thông-tấn-xã TASS của Nga

(2) Mô-tê của ANDRÉ SCULLAR "Thông-tấn xã hiện tại"

Thiết tưởng, những mô tẽ trên chính là hấp-lực đối với các thông-tấn-xã, làm cho họ không thể không lui tới Việt-Nam. Là muốn trả lời câu hỏi tại sao, chúng ta hãy lần lượt tìm hiểu các sự việc trên :

- Sinh hoạt chính-trị và việc lãnh-đạo quốc-gia luôn bất ổn:

Nói tới sinh-hoạt chính-trị, tức nói tới toàn-thể chính trị, những tác nhân chính-trị (Facteurs politiques) gây nên cuộc sinh hoạt đó, như các chính đảng, các đoàn thể áp-lực sinh viên, nghiệp-đoàn, tôn-giáo ...

Về chính đảng, người ta phải công-nhận là một lực-lượng hư-vĩnh cả về tổng số lẫn thành phần. Nhân lớn đảng phái đã trở nên vô hiệu trước sự mạng quy tụ và đại-diện cho thực lực quần chúng. Các đoàn thể sinh-viên và nghiệp-đoàn, khá đông-đạo và luôn được quần-chúng dành cho nhiều cảm tình ... Nhưng những đoàn-thể này luôn bị lợi-dụng, thành phần lãnh-đạo không thuần nhất những người công lý-tướng quốc-gia ...

Các tổ-chức tôn-giáo, khả-năng hấp-dẫn quần-chúng lớn mà cơ-cấu tổ-chức lỏng lẻo và thiếu cán-bộ tốt cho hoạt-động quần-chúng, nên chỉ gây sôi nổi chỗ không xây-dựng được gì đáng kể ...

- Việc lãnh-đạo quốc-gia luôn bất ổn : Quyền-hành-nhiều khi đã nằm trong tay những phần tử thiếu khả-năng và uy-tín trong việc ứng phó với tình thế. Các bước luôn bị lạm phát. Người dân không còn tin phục nơi người lãnh-đạo như xưa.

- Tình-trạng chiến-tranh và sự hiện diện của quân-Đội Đệng-Minh :

Hiện-trạng này đã làm thay đổi bộ mặt xã-hội Việt-Nam. Nó đã tạo nên những giai-cấp mới, nếp sống mới, những đô-thị ký-sinh giẻ-tạc mới (parasitic cities). Hậu-qua là cảnh nghèo-nàn và cơ cực của đại-chúng càng gia tăng. Tình-trạng phân hóa ngày càng thêm sâu đậm trong mọi giới. Người ta kêu gào "Đoàn-kết" đến quen miệng, mà rốt cuộc không ai thực-hiện cả.

Tóm lại, những sự việc nêu trên tạm gọi đã phá vỡ - hoạt được vài nét chấm phá cho diện mạo xã-hội Miền Nam Việt-Nam.

Ngày nay, nền Đệ-nhị Cộng-hòa, những cơ-cấu dân-chủ với những thành quả của nó ... tất thấy đều là những nỗ lực chung của toàn dân đang xây-dựng xứ sở trên tổ vò, cơm gạo, phức-tạp...

Và trên thực-trạng xã-nội này, các người làm nghề thông tấn từ bốn phương trời đã tới để quan-sát ...

G H I - C H Ứ :

* Dưới đề tài "Các hãng thông-tấn tại Việt-Nam" chúng tôi đã chia tập khảo-luận thành 2 phần :

- Phần I : Nói về các hãng Thông-Tấn Quốc-Gia
- Phần 2 : Nói về các hãng Thông-Tấn Quốc-Tế

Chính ra trong phần II, chúng tôi phải bàn tới hết các hãng Thông-Tấn ngoại quốc tại Việt-Nam. nhưng vì giới-hạn của luận-văn, vì tầm quan-trọng các hãng khác nhau, nên chúng tôi chỉ có thể đề-cập tới 4 hãng lớn nhất làm trường-hợp tiên hình. Trên thực-tế; Sài-Gòn có hàng chục hãng thông-tấn đang hoạt - động.

* Trước khi đề-cập tới các hãng tiên hình, chúng tôi thấy có bốn phần phải xếp loại sẽ có thể để thấy tầm quan-trọng của từng hãng.

Theo tài liệu tổ-chức UNESCO, trên thế-giới có tất - cả chừng 95 thông-tấn xã, và sắp thành 3 loại :

a)- Thông-Tấn-Xã Quốc-Tế : Loại này có đủ phương-tiện thông-tin tới tận và chi-nhánh khắp các thủ-đô lớn trên thế-giới. Gồm có : AP - UPI - INS (Mỹ) - REUTERS (Anh) - AFP (Nháp) - TASS (Nga).

b)- Thông-Tấn-Xã Quốc-Gia : Hoạt-động trong phạm - vi ranh-giới Quốc-Gia mình. Mỗi nước đều có thông-tấn xã riêng loại này. Ví-dụ như Việt-Tan-Xã của Việt-Nam.

c)- Thông-Tấn Xã Đặc-Biệt : Hoạt-động trong một khu - vực và theo một chủ-trương nhất-định nào đó. Ví dụ : hãng ONA (OVERSEAS NEWS AGENCY) hãng NAFEN (Near And Far East News) của Anh.

CÁC HÃNG THÔNG-TẤN QUỐC-TẾ ĐIỀN-HÌNH REUTER - UPI - AFP - AP

ĐOẠN I

HÃNG REUTER LTD

REUTER là một tổ-chức thông-tấn, thành-lập dưới hình-thức công-ty hợpdoanh tại Luân-Đôn vào năm 1851. Thành - phần Công-ty gồm có các báo-chí lớn : Nhóm THE PRESS ASSOCIATION và THE NEWSPAPER PROPRIETORS ASSOCIATION, các thông-tấn-xã THE AUSTRALIAN ASSOCIATED PRESS (AAP) và THE NEW ZEALAND PRESS ASSOCIATION.

Sáng-lập viên là Ông Julius Reuter, sinh ngày 21-7-1816 tại Israel Beer Josaphat, mang quốc-tịch Đức và là nguyên thông dịch viên của hãng thông-tấn HAVAS .

Trong thời kỳ đầu, hãng Reuter gặp nhiều trở-lực khó khăn và phạm-vi của hãng cũng chưa phát-triển rộng-rãi. Mãi tới năm 1858, hãng được chấn-chỉnh lại và chính-thức trở thành một hãng thông-tấn. Năm 1899 Ông Julius Reuter qua đời. con trai Ông là Herbert Reuter nối-nghiệp đứng ra điều-khiển hãng cho tới năm 1915 thì Ông này cũng qua đời. Tới giai-đoạn này, hãng Reuter cũng hết quyền sở hữu của một tư nhân để trở nên một công-ty lấy danh hiệu là "Reuter Limited". Người ta tưởnghãng Reuter là của Anh-Quốc, nhưng không phải vì chính sáng-lập viên của nó không phải là người Anh, và các thông-tin viên gồm đủ các quốc-tịch. Điện hình nhất là tiếng "Reuter" được đọc

-
- (1) Không theo tài-liệu : - Storey, Graham "Reuter's Century"
- Reuter. "About Reuter" October 1968
- Tài, Võ-Công. "Đọc và phiên-dịch"
báo-chí Anh Mỹ"
- NEHIÊM, NGUYỄN-ĐỨC. "Văn-Đề Lục"

theo giọng Đức . Tuy trụ-sở chính đặt tại Anh nhưng Reuter vẫn hoạt-động theo phương-thức độc-lập khách-quan ngay cả với Chính quyền Anh.

Đúng điều-khiển hăng có 1 Ban Giám-Đốc Quản-Trị và 1 Tổng-Giám-Đốc đề cử. Số nhân-viên thường-trực của hăng gồm có trên 2.000 người và hầu hết các cơ-thị trên thế-giới đều có đặt chi nhánh của hăng.

Tại Việt-Nam, Reuter tọa lạc tại số 15 đường Hàn-Thuyên với giấy số 91.429. Đứng đầu là Ông Trưởng-Phòng, hiện là Ông MICHAEL NEALE người Anh. Về phụ-tá là một thông-tin viên Việt-Nam : Ông PHAM-NGOC-DINH. Hiện văn-phòng có tới 12 nhân-viên (Với 6 người Anh : 1 Bureau Chief - 1 Editor News - 2 thông-tin viên - 2 thợ máy điện - 10 người Việt : 2 thông-tin viên, 1 tài-xế, 1 lao-công, 1 thợ điện, 1 thợ máy, và 4 Operators) Người ta thấy có 2 người Việt-Nam được hăng dùng vào những chức-vụ quan-trọng, đó là Ông TÔN-THẮT-KỶ được gởi đi làm với tư cách thôn-tin-viên của hăng, Ông TRUONG-BUU-KHANH nguyên Giám-Đốc Việt-Tên-Xã được mời sang làm việc tại Luân-Đôn với tư cách cộng-tác viên...

Về cách thức loan tin, Reuter vẫn theo đúng tôn chỉ là: không phục-vụ cho một thế-lực phe nhóm nào. Luôn duy-trì sự thanh-liêm độc lập tự do và khách quan. (1) So với hăng khác đôi khi tin Reuter chậm hơn nhưng cũng chính xác hơn. Thôn-tin-viên của hăng rất trung-thành với nguồn-tin, họ sẽ giữ bí-mật xuất-sứ khi cần giữ, với bất cứ giá nào. Thường họ chú-trọng tới những vấn-đề xã-hội nhiều hơn... Đối với họ, những trận giao-tranh khốc-liệt của Đông-Minh và Việt-Cộng chưa chắc hấp-dẫn,

(1) The Trust Deed, draw up in 1941 and still in force today, states :

- 1)- That Reuters shall at no time pass into the hands of any one interest, group or faction ;
- 2)- That its integrity independence and freedom from bias shall at all times be fully preserved ,
- 3)- That its business shall be so administered that it shall supply an unbiassed and reliable news service to British Dominion, Colonial, foreign and other overseas newspaper and agencies with which it has or may hereafter has contracts"

đáng khai-thác bằng những vụ thả bom lặn vào một làng lương dân, hoặc những cảnh chạy giặc, những vụ xử bắn mà không tuyên án... Ngoài tin-tức thường nhật, hãng Reuter còn lãnh thêm việc phát hành những bản thông-cáo đặc-biệt về kinh-tế và thương-mại : giá vàng, giá chứng khoán và hàng hoá lên hoặc xuống, đều được tường thuật kỹ-càng bởi cơ-quan kinh-tế vụ của hãng (Reuters Economic Services).

Hiện Việt-Tân-Khả là khách hàng mua đứt bản quyền nguồn-tin của Reuter.

ĐOẠN II

HÃNG UNITED PRESS INTERNATIONAL

Hãng UPI, ben đầu mang tên UP, là cơ-quan thông-tin tư nhân do Ông Edward Willis Scripps chủ béc thành-lập vào năm 1907 tại Wau-Wat. Ngay khi mới đặt nền móng, hãng đã phải va chạm phải sự cạnh tranh rất riết của các hãng kỳ cựu hơn như HAVAS A.P, REUTER, nhưng nhờ sự cố-gắng không ngừng của toàn thể nhân viên dưới sự điều-khiển khéo léo của Ban Giám-Đốc, hãng đã vượt qua mọi trở lực khó khăn và đã thành-công rực rỡ.

Trên bình-diện tổ-chức, hãng là một công-ty có một Chủ-tịch và một Tổng Giám-Đốc điều-khiển. Ngoài ra có nhiều Phó Chủ-tịch và Giám-Đốc từng rá điều-khiển từng khu-vực như : - Khu Nam-Mỹ có văn-phòng đặt tại Á-Căn-Đỉnh - Khu Thái-Bình-Dương có Văn Phòng đặt tại Cựu-Kim-Sơn (Bắc Mỹ) - Khu Đông-Nam-Á cũng có 1 Văn-Phòng ở Tokyo để điều-hành hoạt-động ở vùng này.

Hiện nay, hãng có mặt ở hầu hết các nước lớn và các Quốc-Gia thuộc Đông-Minh Mỹ. Văn-phòng ở các địa-phương của UPI tổ nhỏ tùy thuộc vào tình hình nơi đó. Mỗi khi có những biến chuyển lớn xảy ra tại nơi nào như Việt-Nam chẳng hạn, các ký-giả của

(1) - TÀI, VŨ-CÔNG. "Đọc và phiên-dịch báo-chí Anh Mỹ"
- NGHIÊM, NGUYỄN-ĐỨC. "Văn-Đề-Lục".

hãng sẽ được phải tới tăng cường. Có khi ký-giả được cử tới từ Nữu-Uớc, nhưng thường thì ở các nước gần cho có biên-chuyên đó xảy ra, tuy-nhiên sự đi-chuyên cũng còn tùy thuộc ở khả-năng của các ký-giả.

UPI phát tin quốc-tế 24 giờ trên 24. Nơi nào mua tin thí-dụ như Việt-Tấn-Xã ở Việt-Nam, thì thiết-trí một máy vi-ên-án (télétype) để thu tin, gọi là máy thu (radio télétype receiver) Máy nhận này (receiver) phải bắt đúng tần số (frequency) của máy phát tin (transmitter) mà hãng đặt tại Nữu-Uớc. Tin-tức từ Nữu-Uớc chuyên tới Sài-Gòn phải phát đi qua các trạm tiếp-vận (relays) ở Manila, để trạm trung-gian này tiếp-vận tới Việt-Nam.

UPI có một số nhân-viên trên 6.000 người giúp việc ở rải rác khắp nơi trên hoàn cầu. Hãng luôn tìm cách khuếch-trương hoạt-tộng, và kể từ năm 1951, hãng tiến sang lãnh-vực điện-ảnh và cộng-tác với hãng "20 th Century Fox Movietone" để tạo thành những phim thời-dự vô cùng hấp dẫn. Dịch-vụ này mang lại cho hãng số lợi-tức tăng kể.

Tại Việt-Nam, UPI tọa lạc tại số 19 Ngô-Đức-Kế Sài-Gòn với 3 số điện-thoại : 92412 - 91431 - 91466. Hãng được điều-hành bởi một Trưởng Phòng (Ông John J. Welsh) và dưới có một phụ tá người Việt-Nam (Ông PHẠM-LỘC). Ban ban chính của hãng là : - Ban Tin-tức (News) - Ban Điện-ảnh (Photo) - Ban hiệu-thính (Audio) và Ban Hành-chánh (management). Toàn thể nhân-viên của hãng gồm trên dưới 20 người. Trong đó có 10 thông-tín-viên từ quốc-tịch Mỹ - Nhật - Úc - Anh (Chỉ có 2 người Việt-Nam), ngoài ra là nhân-viên Văn-Phòng, thợ máy, tài-xe và lao-công người Việt-Nam. Tất cả các ký-giả nhân-viên đều được bảo-hiem với giá cao, khi chẳng may một tai nạn lộn thiệt mạng lúc hành nghề, hãng phải trả cho nạn nhân số tiền bảo-hiem tới 50.000 Mỹ-Kim.

Về cách thức loan tin, UPI thiên về khuy-nh-hướng giải-đoán cốt sao cho có những tin thật mau lẹ. người ta sẽ lấy một thí-dụ điển hình để mô tả tin của UPI : Khi một tiếng nổ lớn phát ra trong thành phố Sài-Gòn, ở trường-hợp hãng Reuter họ sẽ phải cho thông-tín viên đến tận nơi quan-sát và báo-cáo ...

Nhưng hãng UPI có thể nhanh nhẹn hơn đó là một vụ khủng-bạo và sẽ tường trình chi-tiết trong bản tin sau (1). Tóm lại, tin-tức của UPI thường tiên-đán những sự việc xảy ra, loan-báo những quyết-định về chính-sách của Chính-phủ trước khi những quyết-định đó được loan báo chính-thức. Nhưng chúng ta cũng phải ghi-nhận thêm là hãng UPI ít bị can-hành-quyền cạnh cáo nhất, và người ta vẫn phải ghi-nhận sự trung-thực của nguồn-tin UPI.

ĐOẠN III

HÃNG AGENCE FRANCE PRESSE

Trong các hãng thông-tấn trên quốc-tế, hãng A.F.P. đã trải qua nhiều biến-chuyển và nhiều phen lên xuống bồng trầm.

Thật vậy, khi bắt đầu ra đời hãng A.F.P. mang danh "Hãng Thông-Tấn Havas". Havas là tên người đã khai-sanh ra tổ-chức thông-tin này. Ông Von là một người Pháp, gốc tích Hưng-Gia-Lợi.

Thật kỳ thú, vào năm 1827, Ông Havas mới chỉ lập tại Ba-Lê ở công-trường chứng-khoán : Place de Bourse, một văn-phòng chuyên-dịch các tin-tức và tài-liệu ngoại-quốc về bán cho các chính-trị gia và thương-gia. Sau đó, ông đã cố gắng-kiến-đặt các thông-tin-viên khắp các đô-thị Âu-châu để thu thập các tin-tức quan-trọng. Và mãi đến năm 1935 Ông mới chính-thức đặt tên tổ-chức của Ông là "Hãng Thông-Tấn Havas".

Trong cuộc thế-chiến thứ hai khi nước Pháp bị chiếm-đồng, hãng thông-tấn xã Havas cũng phải đóng cửa vào ngày 13-6-1940

Chính-Phủ Létaín đổi tên Havas thành "Office Français d'Information" (O.F.I.). Đồng thời, kháng-chiến pháp lập ở

(1) Nhận-định của một thông-tin viên Reuter.

(2) TÀI, VŨ-CÔNG "Đọc về phiên-dịch Báo-Chỉ Anh Mỹ"

- SOUILLARD, André "Thông-Tấn Xã hội Đại" Báo chí tập san
Trang 413.

ngoài bung một hãng thông-tấn xã mang danh "Agence d'information et de Documentation" (A.I.D.) và tại Luân-Đôn trên đất Anh một hãng thông-tấn thứ hai mệnh danh "Agence Française Independante" (A.F.I.). Cho tới khi hiệp ước giải-phóng, các hãng trên liên-kết lại để hợp thành một hãng độc nhất, lấy tên là "Agence France Presse" (AFP) 1944.

Trung-thành với vị sáng lập là ông Havas, Hiệp Tân Xã vẫn tiếp tục đặt trụ sở tại công trường chứng khoán (Place de la Bourse) ở ngay trung-tâm Paris.

Hiện nay, Ông Jean Noutin được bổ nhiệm làm Tổng-Giám Đốc để quản-trị cơ-quan thông-tấn của chính-phủ Pháp, với số vốn ước độ 80 triệu Phạt-Lãng (80.000.000 Frs), và chừng 2000 nhân-viên phục vụ cho hãng tại trung-ương cũng như ở rải rác khắp 128 quốc-gia - đa số là thuộc địa và cựu thuộc Pháp - trên thế giới. Họ thuộc thành phần của 40 mọi quốc tịch: Do Thái, Anh, Tây-Ban-Nha, Đức, Á-Rập, Ý ... (1)

Về phương diện kỹ thuật lượng tin ở trong nước mỗi thông-tín-viên đều liên lạc trực tiếp với chi nhánh địa phương bằng điện-thoại. Kế đó, chi nhánh này liền gửi tin đi lượng được thẳng về văn-phòng trung ương tại Balé bằng máy vi-ên-ấn. Ở ngoài quốc, các thông-tín-viên liên lạc với chi nhánh gần nhất, về rồi từ đây tin lượng được sẽ gửi về Balé bằng máy vi-ên-ấn, bằng vô tuyến-điện-thoại (Radio-téléphone) hoặc bằng vô tuyến vi-ên-ấn (radio-téléprinter).

Muốn phổ biến tin-tức, hãng A.F.P. thường dùng máy vi-ên-ấn. Riêng tại Balé, văn-phòng trung-ương có trên 150 máy này, không kể các vô tuyến điện thoại và vô-tuyến vi-ên-ấn kèm này luôn hoạt động.

Hiệp-Tân Xã sở trường về những tin tức liên quan đến các biến chuyển tại Âu-Châu và những khu vực cựu thuộc địa Pháp. Hãng này là cơ-quan "tai mắt" của chính-phủ Pháp, vì vậy những tin-tức của A.F.P. về các vấn đề của Pháp có thể được coi là có thêm uyên tín bởi một số tin tức của A.F.P. đã phản ảnh trung thực thái độ chính phủ đương thời của Pháp

Không văn Ông Giám-Đốc AFP tại Saigon.

Bởi vì A.F.P. thường dùng những kỹ-thuật đưa ra những giả-thuyết chủ-quan, những tin tức có tính chất bán bình luận thiếu hẳn tính chất vô-tư.

DOAN IV

HÃNG ASSOCIATED PRESS

Hãng A.F. là cơ quan thông tin đầu tiên và kỳ cựu nhất được thành lập trên đất Mỹ vào năm 1948 do sự cộng-tác của nhiều nhà Báo tại Nữu-Uớc.

Trong buổi ban sơ, - tổ chức này lấy danh hiệu là: "Harbour News Association". Tới năm 1875, hãng này liền sát nhập với hãng "Telegraphic and General News Association" để lập nên một hãng mới, mang tên là "New-York Associated Press". Sau nhiều cuộc thăng trầm, hãng này đành phải rút lui vào năm 1892 để nhường chỗ cho một hãng khác, mang danh hiệu ngắn ngủi hơn "Associated Press", chính hãng này tiếp tục hoạt động và tồn tại cho tới ngày nay, tính ra đã hơn nửa thế kỷ.

Hãng A.F. là một công-ty. Hội-viên gồm nhiều nhà báo và đài phát thanh. Nguồn tài chính của hãng là do sự đóng góp của các hội-viên, và tiền thuê được trong việc bán tài liệu hằng ngày. Công-việc của hãng đều do một Ban Giám-Đốc kiểm soát. Các hội-viên sẽ bầu lên Ban Giám-Đốc này. Một viên Tổng-Giám-Đốc do ban Giám-Đốc đề cử, đứng ra lãnh trách nhiệm điều khiển và tuyển dụng nhân viên.

Để lượm tin-tức quốc-nội, hãng A.F. tổ chức ở trong nước nhiều khu hoạt động tại một hay nhiều tiểu-bang. Tại mỗi khu này đều có một văn phòng liên lạc trực tiếp với trung-ương. Mỗi khi cần tới, thông-tin-viên chỉ liên lạc với văn-phòng là đủ.

Đối với các tin tức quốc ngoại hãng A.F. thuê lượm qua ngã Đại Tây-Dương, nếu là nguồn tin gốc ở Âu-Châu, và qua ngã Thái-Bình-Dương, nếu là tin Á-Châu. Hiện nay hãng

A.P. có trên 50 chi-nhánh đặt rải rác khắp nơi trên cựu lục địa và tân lục-địa. Tại mỗi chi-nhánh này đều có người bản xứ giúp việc.

Mỗi khi ^{muốn} phổ biến một tin-tức, hãng A.P. thông dùng 1 trong ba phương pháp sau đây :

1-) Tại những nơi hãng có chi-nhánh, tin tức được gửi thẳng đến chi-nhánh. Các chi-nhánh chịu trách nhiệm phổ-biến và phiên dịch dịch bản tin ra tiếng nước đó.

2-) Tại những nơi chưa có chi-nhánh, hãng A.P. gửi thẳng tin cho báo chí nơi đây bằng máy viễn-ấn (téléprinter).

3-) Hoặc gửi thẳng cho thông tấn xã quốc-gia của nước ấy, để họ tùy nghi phổ biến.

Trên lãnh vực chuyên môn, hãng A.P. có hơn 5000 máy viễn ấn đặt tại các chi-nhánh, các tòa báo ở khắp nơi trên thế giới. Ngoài ra, muốn gửi bất cứ một bức ảnh nào trong toàn quốc, hãng dùng máy điện tín nhiếp ảnh (wirephoto). Ở những nơi xa hơn nữa, ra ngoài quốc cảnh hạn, hãng dùng máy vô-tuyến nhiếp-ảnh (radiophoto). Các chi nhánh của hãng A.P. ở Âu-Châu đều có những loại máy tối tân sau này.

Tại Việt-Nam hãng A.P. đặt ở căn-phòng số 422 (tầng thứ 4) trong cao ốc Eden - 106 Nguyễn-Huệ Saigon. Với số điện thoại : 91344. Hãng do ông Georges Mc. Arthur làm Giám Đốc, với sự phụ tá của ông Huỳnh minh Trinh một thông tin-viên đã hoạt động lâu năm cho hãng. Hiện hãng có khoảng trên 20 thông tin viên (1) gồm đủ mọi quốc-tịch...

Về hoạt động, đặc biệt A.P. và UPI là hai hãng có hệ thống khu và phát hình. Hãn chăng ta còn nhớ, trong dịp biến cố Tết Mậu-Thân mới đây chính hãng A.P. đã chụp được bức hình một viên chức cao-cấp Việt-Nam tay đang cầm súng "xử tử" một tên tù-bình Việt-Cộng... không cần công-ly tuyên án (2). Việc loan tin của hãng A.P. vì căn cứ vào mục tích thông-tin, chứ không có tác dụng xây đắp hoặc bảo vệ một lập trường chính trị, nên cả chính phủ Việt-Nam và đài tiếng nói Hoa-Kỳ cũng phải thận trọng với nguồn tin này (3)

(1) MACV 'The Press List' July 1969 (3) Cục VI truyền-thanh/

(2) Bức hình chính còn trưng bày ở hãng/Biên tập viên ph.thanh/

ĐOẠN V : WÀI NHÂN - XÉT VÀ ĐỀ - NGHỊ

- Về các thông-tấn-xã ngoại-quốc hoạt động tại Việt-Nam, người ta thấy không có một quy tắc pháp-lý nào chi-phối họ cả.

Các hãng thiết lập tại Việt-Nam đều không có giấy phép. Ban đầu tình hình Việt-Nam còn bình-thường, các thông-tấn-xã chỉ đặt tại Saigon một hay hai ba thông-tin-viên, hoặc đôi khi phái các đặc-phái-viên tới để làm phóng sự hay theo dõi một biến cố nào đó. Nhưng dần dần, tình thế sôi động vì chiến tranh leo thang ngày một thêm khốc liệt, các hãng thông tấn liền tăng phái thêm các phóng viên tới để làm việc thường trực và theo sát tình hình thời sự. Tiếp theo là hãng thuê nhà của đưa các dụng cụ máy móc tới thiết lập chi-nhánh để hoạt động thường trực tại Saigon.

Ngành thông-tấn báo-chí vốn là nghề được hưởng nhiều sự tự do và lợi lộc hành nghề. Nhất là những ký-giả ngoại-quốc, thì sự ưu-đãi này lại càng thêm hơn nữa. Như đôi khi vì không có luật-pháp qui-định rõ đặc quyền cùng bốn phần của họ tại Việt-Nam (với tư-cách một ký-giả), nên họ có thể vi-phạm luật-pháp quốc-gia. Mà điển hình là những vụ buôn lậu, gián điệp, xâm phạm an-ninh quốc-phòng, cùng uy-tín quốc-gia ...

- Trên phương diện nghề nghiệp sự hiện diện của họ đã thu hút một số khá đông những nhân-viên có khả năng sang làm việc cho họ. Những người Việt-Nam được thuê dụng vào các cơ-quan thông-tấn quốc-tế sẽ có đời sống dễ chịu và bảo đảm hơn. Hậu quả của tình trạng này là để lại các chỗ trống bên các cơ-sở thông-tin báo chí Việt-Nam. Cả cho cơ-quan nhà nước lẫn tư-nhân. Thiệt hại hơn nữa là nhiều người đã dùng cơ-quan Việt-Nam làm chỗ luyện nghề, làm bàn đạp, để tiến sang các hãng ngoại quốc. (Điển hình là ở Việt-Tan Xã đã xảy ra). Làm như vậy, tất nhiên uy-tín của cơ-quan thông tin báo chí Việt-Nam sẽ bị giảm nhiều, và hiệu năng sẽ yếu kém.

- Trên phương diện chánh-trị : Ta thấy mỗi ký-giả ngoại-quốc vào Việt-Nam đều phải tới Nha Báo-Chí Bộ Thông-Tin, qua Trung-Tâm Quốc-Gia Báo-Chí để xin cấp thẻ hành - nghề ký giã tại Việt-Nam. Thường ở đây, vị Quản-Đốc Trung-

Tạp Quốc-Gia Báo-Chỉ sẽ chấp thuận cấp thẻ cho họ, căn-cứ trên những giấy giới-thiệu của họ, hoặc trên những dữ kiện thực-tế khác như một tấm thẻ ký-giả nguyên-quan làm bằng chứng chẳng hạn. Có thể hành-nghề báo-chỉ tại Việt-Nam, các ký-giả này mới có thể sang bên cơ-quan thông-tin HOA-KỲ xin cấp thẻ MACV, đã được hưởng quy-chế ký-giả ngoại-quốc mà Hoa-Kỳ vẫn dành cho họ tại đây. Qua biện-pháp kiểm soát bằng cách cấp thẻ này, ta thấy ít có hiệu quả. Bằng chứng là quyền tự-do thông-tin nghị-luận của họ quá lớn, họ có thể là gánh nặng cho sự kiểm-sát của chính-phủ Việt-Nam !

Và một nhận xét nữa, người ta nhận-thấy, đó là ảnh-hưởng của họ rất mạnh trên dư-luận quốc-tế. Vì ở Âu-Mỹ, nói chung dân chúng rất tin tưởng vào báo-chỉ, coi báo-chỉ là đại-diện cho mình trong vấn đề báo-vệ quyền-lợi, trong việc theo dõi kiểm-sát mọi chính-sách hành-động của chính-quyền. Chính cũng nhờ lòng tin-tưởng này của toàn dân, mà "tự-tư-quyền" quyền tự-do báo-chỉ đã được xếp vào những quyền căn bản; hiến-định và được tôn-trọng nghiêm-chỉnh (1)

Trong khi đó tin-tức do một thông-tấn-xã phát đi sẽ gây ra nhiều phản-ứng khác nhau nơi dân chúng. Hiện tượng này tất nhiên tùy thuộc không những ở khả năng, mà còn ở thiện-chí khuynh-hướng của người ký-giả. Trước một biến cố, người ký-giả thuật lại biến-chuyện xảy ra theo lăng kính riêng của họ. Do đó, phản-ứng của quần chúng xuyên qua nguồn tin sẽ bị ảnh-hưởng bởi khuynh-hướng của người ký-giả. Dựa vào ưu-thế này, "cái khi" họ có thể làm áp lực, tổ những thái độ thù-nghịch - nhất là khi họ đã bị mua chuộc - bằng cách loan tin bình luận thiếu công-bình. Thực trạng này không phải chưa xảy ra, nhất là tại Việt-Nam, nếu chúng ta muốn dè-dặt mà nói vậy.

(1) Trong cuốn lịch-sử Báo-Chỉ Anh-Quốc và Mỹ-Quốc, Cuche - val Clarigny đã ca tụng vai trò của báo-chỉ trong việc gây dư luận quần-chúng trong trận chiến-tranh giành độc-lập :

"Giới giặc của Washington chỉ bênh-vực một cuộc cách-mạng đã được dư luận hoàn thành. Nhưng gây dư-luận đó, cắt đứt từng mồi giậy, thúc tỉnh trong dân chúng ý-niệm quyền-lợi và ý thức về tương lai của họ khác biệt với tương lai Anh-Quốc, huy-tục nếu tinh thần quốc-gia của dân-chúng Mỹ, đây là công-việc của thông-tin báo-chỉ!"

Riêng tới với Việt-Nam, nhờ làm báo được cải-tiến, người kỹ-giả đã tiến-triển trên lãnh-vực kỹ-thuật nghề nghiệp của họ, rất nhiều kể từ năm 1963 tới nay. Tiến-bộ này sở dĩ có chính là nhờ ở sự tiếp-xúc với kỹ-giả ngoại-quốc hiện diện tại Việt-Nam, đặc biệt là người Mỹ. Người kỹ-giả Âu-Mỹ không có mặc-cảm tự-ti với bất cứ ai ngay với chính-quyền, họ hành nghề với tất cả hăng say, khả năng, và tinh-thần tự-do nghề nghiệp... Đây là một ảnh hưởng tốt đối với kỹ-giả Việt - Nam để bắt chước noi theo. Nhưng trái lại, sự hiện diện này cũng gây một mặc-cảm yếu kém (nếu chúng tôi không dám nói là tự-ti) nơi các kỹ-giả, các hãng thông-tấn Việt-Nam. Như chúng ta đã biết, khuynh-hướng tiêu-thụ của dân chậm tiến đều thiên về đồ nhập cảng, ngoại-hóa... Tại trong nhu-cầu hiểu biết, trong những nguồn tin-tức cũng vậy, cũng có thành-kiến để chọn lựa và xét đoán như thế. Cũng có sự phân-biệt của hãng thông-tấn quốc-tế (tin ngoại-hóa) với tin hãng thông-tấn quốc-gia (tin nội hóa). Cũng có sự phân-biệt kỹ-giả ngoại-quốc với kỹ-giả Việt-Nam. Thực sự nhiều kỹ-giả ngoại-quốc vốn vô danh nhưng nhờ chiến-tranh Việt-Nam mà nổi tiếng vang danh. Trước khi vào Việt-Nam không một ai biết tới tên tuổi họ; thế mà sau thời kỳ hoạt động tại Việt-Nam, nhờ những công tác quá-khích, những lập trường thiên công phản chiến, mà nổi tiếng. Cho nên khuynh hướng chung của họ là hay đả phá, vì đã phá bao giờ cũng dễ làm.

Như vậy, giới thông-tấn Việt-Nam mặc-nhiên đã bị những cạnh-tranh bất chính, những thành-kiến bất lợi cho mình, đừng nói tới sự thua kém thật sự về trình độ kỹ-thuật, về quá trình đào tạo huấn-luyện chuyên nghiệp, về tổ-chức quimô sẵn có và khả năng tài chánh vững trãi của họ.

Dẫu thế nào, vấn đề kiểm-soát họ cũng phải đặt ra, để hạn chế bớt những cạnh-tranh, những tự-do quá đáng... So với giới thông-tấn Việt-Nam. Mà muốn thực hiện, không gì bằng ben bỏ một quy-chế minh-bạch để họ biết rõ quyền lợi cũng như bổn-phận của mình khi hoạt-động tại Việt-Nam. Ở đây, chúng ta không quá thất vọng vì người Tây-Phương vốn là dân-tộc trọng-pháp.

Một sự hiểu biết rõ-ràng sẽ tránh được rất nhiều
lỗi lầm đáng tiếc xảy ra. Muốn giới-thiệu để các ký-giả
ngoại-quốc hiểu biết rõ về Việt-Nam, không gì bằng đặt
"những ủy-ban liên-lạc giặc-tê" với họ. Nhất là những
chuyên-viên báo chí luôn phải có sẵn để chỉ dẫn cho họ.

■ ■

■

KẾT LUẬN

Chúng ta đã điếm-danh xong "Các hãng thông-tấn tại Việt-Nam". Cảm nghĩ sau cùng đối với các Thông-Tấn-Xã Quốc-Gia là : Các hãng thông-tấn nói chung hãy còn đang trên đà phát-triển, với những cái gì gọi là ban-sơ, phôi-thai, thiếu-thốn và bấp-bênh của nó. Trường-hợp Việt-Tấn-Xã tuy rất khê-ouan về nhiều phương diện, nhưng vẫn nặng "tính-chất hành-chánh" hơn là "tính-chất thông-tin"...

Nhìn sang các Thông-Tấn-Xã quốc-tế, với tổ-chức vững mạnh, với kỹ-thuật và phương-pháp thông-tin tân-kỳ, với ảnh-hưởng lớn mạnh trong thế-giới báo-chí. Chúng ta thấy thiếu một sự hiểu biết ho-tương giữa "người và ta".

Kết quả vẫn không ích lợi gì cho Việt-Nam : mình không ảnh-hưởng trên hoạt động của họ được gì cả !

Những mong các giới chức có thẩm-quyền ý-thức được sự cần-thiết của công-việc cải-tiến "Các hãng thông-tấn tại Việt-Nam" vậy.

THƯ TỊCH

A.- TÀI LIỆU.-

1. Việt-Tấn-Xã PHỤC VỤ BÁO CHÍ 1965
2. Việt-Tấn-Xã TÀI-LIỆU CĂN BẢN
3. Hùng, Trần Trọng QUẢN TRỊ MẶT HÀNG ĐẶC KÝ TẠI VIỆT NAM
(Bài nói với Sinh viên Báo Chí, VDH Dalat)
4. REUTER - ABOUT REUTEUR
5. Nghiêm, Nguyễn-Đức VẤN-ĐỀ-LỤC (gửi các hàng Thông Tấn Quốc Tế)
6. Nhóm Rho/68 Đại Học Dalat CÁC HÀNG THÔNG TẤN TẠI VIỆT NAM
7. Nhóm Omicron/68 Đại Học Dalat THỂ LỰC QUÂN NHÂN TẠI CÁC NƯỚC
Á PHI.

B.- SÁCH BÁO.-

8. Storey, Graham REUTER'S CENTURY
9. Souillard, André THÔNG TẤN XÃ HIỆN ĐẠI
(Báo chí Tập San, Bộ I số 3, 1968)
10. Emery, Edwin THE PRESS AND AMERICA (Second edition)
11. Cơ, Hoàng Văn RAPPORT ANNUEL AU CONSEIL D'ADMINISTRATION DE
VIỆT NAM-PRESSE
12. Phách, Nguyễn Ngọc KỸ THUẬT LÀM BÁO
13. Chương, Hồ Anh SÁNG LẬP VÀ TỔ CHỨC MẶT TỜ BÁO HÀNG NGÀY
14. Tài, Võ Công ĐỌC VÀ PHIÊN DỊCH BÁO CHÍ ANH MỸ
15. Quỳnh, Phạm NGHĨA VỤ NHÀ LÀM BÁO (Thượng Chi Văn Tập)
16. Báo Chí Tập San
17. Cục Vô Tuyến Truyền Thanh Việt Nam BIÊN TẬP VIÊN PHÁT THANH
18. Minh, Trần Văn ĐI TÌM MỘT ĐƯỜNG LỐI DÂN CHỦ THÍCH HỢP VỚI
CÁC NƯỚC CHẶN TIẾN Á PHI (Hiện Tượng Chậm Tiến)
19. Nguyệt San Quê Hương